

Rob Giel Onderzoekcentrum

Jaarverslag 2019

Onderzoek

Stand van zaken van het
klinisch epidemiologisch onderzoek
in de noordelijke ggz

RGOC

Voorwoord

Beste lezer!

Voor u op het scherm staat het RGOc jaarverslag 2019 waarin kunt u lezen of doorheen scrollen voor de belangrijkste activiteiten van het afgelopen jaar.

Als *het* gezamenlijke onderzoekscentrum van de vijf grote ggz-instellingen van Noordoost-Nederland en het UCP, zijn we er ook in 2019 weer in geslaagd om samen gedegen onderzoek te doen met als belangrijkste doel: de zorg beter te maken.

Innovatieve psychosociale therapieën, biologische interventies en de grote beloopstudies wisselen elkaar af en worden steeds vaker onderling gecombineerd.

2019 is ook het jaar geweest waarin hard gewerkt is aan een duurzame toekomst van het RGOc, waarbij de nadruk nog sterker komt te liggen op gezamenlijkheid en interactie en op zorg-onderzoek en zorg-innovatie,

U kunt het allemaal lezen in dit jaarverslag.

Namens de onderzoekers van het RGOc wensen wij u veel lees- en doorklikplezier!

Martha Messchendorp en Berta Oosterloo,
communicatiemedewerkers RGOc

Richard Bruggeman,
hoofd RGOc

Inhoudsopgave

Inleiding	4
De RGOc netwerken	6
Netwerk Psychotische stoornissen (NPS)	6
Netwerk Stemmings- en Angststoornissen (NSA)	9
Netwerk Ouderenpsychiatrie (NOP)	11
Data Science Center	12
E-Health Netwerk	13
De RGOc consultatiefunctie	14
Cliëntenparticipatie	14
Doelmatigheid	16
IMPROVE	17
RGOc Academie	18
Het jaar 2019	20
Symposia	24
Promoties	28
Samenwerking met andere organisaties en afdelingen	31
Over het Rob Giel Onderzoekscentrum	39
Historie	39
Missie en werkwijze	40
Organisatie	41
Financiën	43
Samenstelling van de diverse gremia	44
Promovendi	47
Overzicht van lopende projecten	49
Publicaties RGOc 2019	50
Internationale tijdschriften	50
Nederlandse tijdschriften	63
Hoofdstukken in boeken	65
Proefschriften	67
RGOc reeks	67
Colofon	68

Inleiding

Het RGOc is opgericht in 2000 als samenwerkingsverband tussen de GGZ instellingen (GGZ Friesland, GGZ Drenthe, Lentis, Dimence Groep, Mediant en UCP) in Noordoost Nederland.

Deze instellingen committeren zich elke vijf jaar opnieuw voor een nieuwe periode. In 2018 en 2019 is er binnen de verschillende overlegorganen nagedacht over de koers van het RGOc voor de komende jaren. Verschillende scenario's zijn uitgewerkt en besproken.

Het *RGOc 2020-plan voor duurzame toekomst* is de weerslag van de gevoerde discussies. Het plan geeft aan hoe we de komende jaren invulling gaan geven aan de opdracht die is gegeven aan het RGOc: het verrichten van hoogwaardig onderzoek dat de kwaliteit van de ggz zorg ten goede komt. Kort samengevat, komt het plan op het volgende neer.

De drie klinische netwerken (psychosen, stemming- en angststoornissen en ouderen psychiatrie) blijven de ruggengraat vormen van de organisatie. Het Data Science Centre is daarbij verantwoordelijk voor een goede dataverzameling en – verwerking. Het netwerk Cliëntparticipatie wordt verder geprofessionaliseerd en het E-health netwerk wordt overgedragen aan de Hogescholen. Het Doelmatigheidsonderzoek wordt geïntegreerd binnen de drie klinische netwerken waarbij de consultfunctie wordt belegd bij de netwerk-coördinatoren. De RGOc academie krijgt de opdracht om kostendekkend te gaan opereren, gebruikmakend van bestaande scholingsbudgetten.

Een belangrijk punt is de interactie met de individuele ggz instellingen - onderling en *met* het RGOc. Om deze interactie te intensiveren, zal voor ieder van de samenwerkende GGZ instelling een RGOc staf medewerker als contactpersoon optreden.

Een belangrijke taak van het RGOc is ook om de verbinding tussen de regio en het UMCG verder te verstevigen en het zorg-gerelateerde onderzoek blijvend te stimuleren. Daarvoor is in 2019 door het RGOc de RGOc-leerstoel Zorginnovatie ingesteld bij het UCP. Als eerste leerstoelhouder is Daniëlle Cath benoemd. Zij is werkzaam bij GGZ Drenthe als psychiater, onderzoeker en opleider.

Veel van de voorbereidingen voor deze nieuwe, flexibelere organisatie zijn al in 2019 doorgevoerd. In 2019 hebben alle RGOc instellingen zich opnieuw uitgesproken voor het plan *RGOc 2020-plan voor een duurzame toekomst*. Op 12

november 2019 hebben de Raden van Bestuur van de RGOc instellingen hun handtekening gezet onder de nieuwe RGOc Samenwerkingsovereenkomst voor de komende vijf jaar. Daarmee onderstrepen zij het belang van samen optrekken als het gaat om wetenschappelijk onderzoek ter verbetering van de zorgen.

De Stuurgroep RGOc bij het ondertekenen van de samenwerkingsovereenkomst voor de jaren 2020 t/m 2024.

Op de foto v.l.n.r.: Richard Bruggeman (hoofd RGOc), Ton Dhondt (Raad van Bestuur GGZ Friesland), Peter van der Noord (Directie GGZ Drenthe), Arien Storm (Raad van Bestuur Lentis), Guus Janssen (bestuurder UCP). Zittend: Herma van der Wal (Raad van Bestuur Dimence Groep). Niet op de foto: Geert Uijterwaal (Mediant) en Robert Schoevers (hoofd UCP). Zij hebben op een ander moment getekend.

In 2019 zijn studies afgerond, zijn nieuwe studies gestart, zijn subsidies voor nieuwe studies binnen gehaald en zijn de beloopstudies verder geïntegreerd binnen de onderzoeksnetwerken. De data-handling is geoptimaliseerd en verloopt geheel conform de nieuwe privacywetgeving AVG. Onderzoekers kregen ondersteuning vanuit de consultfunctie en cliënten werken inmiddels mee bij alle fasen van onderzoek. Er is veel gepubliceerd op internationaal en Nederlands niveau en er zijn proefschriften verschenen. De RGOc academie verzorgde in 2019 opnieuw een groot aantal cursussen en nascholingen.

In dit jaar verslag vindt u een overzicht van deze gebeurtenissen

De RGOc netwerken

Netwerk Psychotische Stoornissen

Binnen het Netwerk Psychotische Stoornissen (NPS) is het onderzoek zoveel mogelijk ondergebracht in het overkoepelende thema 'het sociale brein in de sociale context'. Speciale aandacht is er voor de onderwerpen Cognitie, Negatieve Symptomen, Healthy Ageing en Herstel. Wetenschappelijk onderzoek binnen de noordelijke regio, wordt zoveel mogelijk tijdens de maandelijkse netwerkvergaderingen afgestemd, met een steeds grotere inbreng van ervaringsdeskundigen binnen dit overleg. Omdat er een toenemend aantal onderzoekers binnen dit werkveld actief zijn, zijn er procedures ontwikkeld omtrent databeheer, anonimisering en publicaties.

In 2019 zijn de meeste doelstellingen uit het jaarplan behaald, zowel wat betreft beloopstudies als interventiestudies. De grote beloopstudie van het NPS, het Routine Outcome Monitoring project (PHAMOUS) loopt nog steeds goed. Meerdere papers die gebruik maakten van PHAMOUS-data zijn ingediend, zoals een paper over een herstelmodel met daarin beloopdata van zowel klinisch, maatschappelijk als persoonlijk herstel en bijbehorende transitie's en een paper over kwaliteit van leven in relatie tot cannabis; nagenoeg afgerond is een paper over sociale steun als voorspeller van het beloop van negatieve symptomen. Er werden in 2019 ruim 3000 mensen geïncludeerd. Nu mensen die stabiel zijn steeds meer worden terugverwezen naar de huisarts, zal het patiëntvolgsysteem zich hieraan moeten aanpassen.

De GROUP-studie sluit deels aan bij de beloopstudies. Een landelijk samenwerkend consortium van universitaire en niet-universitaire instellingen, samen met mensen die lijden aan een psychose en hun familieleden, werkt al meer dan tien jaar aan dit onderzoek.

Er zijn een groot aantal interventiestudies uitgevoerd naar negatieve (Apathiestudies) en cognitieve symptomen, zoals de cognitieve adaptatie training (CAT), sociaal functioneren en herstel (IRB-onderzoek en Hospitality-project), cognitieve remediatie (MindSet), weerbaarheid en stigma (BeatVic), werken met een beslistool (TREAT), leefstijlinterventies, innovatieve medicatiestudies en eHealth behandelstudies voor paranoïde wanen en sociale cognitie (Virtual Reality Therapy). De meeste studies zijn afgerond, de data worden geanalyseerd en publicaties worden voorbereid. Het artikel over CAT is

geaccepteerd voor publicatie in Schizophrenia Bulletin. Inmiddels kunnen CAT-trainingen worden gegeven aan geïnteresseerde hulpverleners. Ook incompany trajecten zijn mogelijk. Het implementatieonderzoek voor cognitieve adaptatie training werd uitgevoerd bij GGZ Friesland, Dimence, GGZ Breburg en Parnassia Den Haag.

In de implementatie van Vroegdetectie volgens de zorgstandaard Psychose zijn het afgelopen jaar mooie stappen gezet. Steeds meer patiënten die hoog scoren op een ervaringenlijst, worden uitgenodigd voor aanvullende diagnostiek; de Ultra High Risk (UHR) patiënten krijgen daarna een CGT-UHR behandeling aangeboden. De hieraan gekoppelde beloopstudie On the Road is na drie jaar gestopt. Deze studie kwam onvoldoende van de grond omdat mensen eerder uit zorg gingen dan verwacht waardoor het niet goed lukte hen te volgen. Een deelstudie, het Mirorr-onderzoek van Hanneke Wigman dat zich onder andere richt op ultra-hoog-risico patiënten, is wel met voldoende inclusies afgesloten. De deelstudie POWER, naar krachten waaruit mensen met psychische problemen kunnen putten zoals coping, zelfvertrouwen of sociale steun, is in verslagjaar gestart bij patiënten van Dimence bij wie een CAARMS is afgenomen. In 2017 is de grote landelijke studie HAMLETT gestart naar het discontinueren van antipsychotica bij mensen met een eerste psychose (initiatief van o.a. Iris Sommer, Wim Veling). De inclusie loopt goed en wordt gecoördineerd vanuit Groningen.

Een aantal nieuwe onderzoeken gingen van start in het verslagjaar. De GUTS-studie richt zich op de onderzoeksvraag of het immuunsysteem met probiotica kan worden gestabiliseerd bij mensen met een psychotische of bipolaire stoornis, met mogelijk positieve effecten op psychotische en cognitieve klachten. Het idee is namelijk dat bij sommigen de darm te doorlaatbaar is, waardoor indirect de hersenen immunologisch ontregeld raken. In september 2019 is het onderzoek naar cognitieve remediatie in combinatie met tDCS van start gegaan (promovendus Anika Poppe). Het pilotonderzoek naar de psychosociale interventie 'Dit Ben Ik' heeft persoonlijk herstel als belangrijke uitkomstmaat. De nieuwe MindSet studie, uitgevoerd door promovendus Lana Otto, richt zich op jongeren met een psychotische stoornis die cognitieve problemen ondervinden tijdens hun studie. Er worden veel studies gedaan naar de mogelijkheden van Virtual Reality. Zo begon in oktober de Topic-studie, die 'Virtual Reality + CGT' vergelijkt met 'CGT as usual'. Rondom het thema therapeutische relatie, worden meerdere focusgroepen gehouden met professionals, ervaringswerkers en cliënten binnen de RGOC-

lidinstellingen. De VOICE-studie (Valuing Opinions in Communication Experiences van Steven de Jong) wil zo zicht krijgen op het opzetten en behouden van een goede therapeutische relatie bij psychose. De implementatie van de Wet Verplichte GGz (WVGGz) wordt gevolgd met een procesonderzoek door Ineke Haakma. Meerdere cliënten, naast en professionals zullen worden bevroegd over hun ervaringen met deze nieuwe wet (multiple casestudie). De VAT-studie ten slotte richt zich op verschillende (psychologische) factoren die herstel van mensen met een psychose belemmeren en bevorderen (Jojanneke Bruins).

In verslagjaar zijn subsidies verkregen, waarvan we er hier enkele noemen. Wim Veling en Iris Sommer hebben van ZonMw €1,5 miljoen subsidie ontvangen voor het vervolg van Hamlett, genaamd Ophelia. Het Psychosecircuit van GGZ Drenthe heeft € 100.000 subsidie ontvangen van het Zorgondersteuningsfonds voor de implementatie van de in Eindhoven ontwikkelde signaleringsapp 'Mijn Oplossingen'. Deze app zorgt ervoor dat patiënten eenvoudiger actie kunnen ondernemen als ze waarschuwingssignalen opmerken die opgenomen zijn in hun signaleringsplan. Ook zijn er bij het Psychosecircuit Assen subsidies ontvangen voor onderzoek naar het koor Enjoy (€ 27.700), naar Optimaal leven (€ 100.000) en voor een gecombineerde promotie-GZ-plek gericht op psychose en dissociatie (€ 100.000). Lisette van der Meer heeft een subsidie (€ 162.000) gekregen voor effectonderzoek naar het ART-model en een subsidie (€ 120.119) voor onderzoek naar het gecombineerde effect van cognitieve remediatie en tDCS (transcraniële Direct Current Stimulation).

De tweejaarlijkse nascholing psychosen in Oranjewoud was wederom succesvol, met thema's als neuroscience, biologische behandelingen en virtuele realiteit. Verder behandelden Simon Groen, Theo Bouman en Wim Veling psychosen vanuit het transculturele aspect. Er waren korte pitches en demonstraties van onderzoekers, zoals 'Dit Ben Ik' en de TMS-studie. In het avondgedeelte sprak Marie-José van Tol over verlies aan motivatie en initiatief vanuit transdiagnostisch perspectief. Iris Sommer sloot de nascholing af met een presentatie over haar nieuwe boek over de zeven zintuigen. De nascholing werd met een 8,7 beoordeeld voor inhoud en locatie.

Het Netwerk Vroege Psychose, onder voorzitterschap van Nynke Boonstra, heeft in samenwerking met leden van het RGOc Netwerk Psychotische Stoornissen, Mind, Anoïsis en Psychosenet het initiatief genomen om de internationale Psychose Awareness Day ook in Nederland te introduceren met als doel meer aandacht te genereren voor psychose en vooroordelen weg te nemen. Vanaf nu

zal 24 mei ook in Nederland te boek staan als de Psychose Awareness Day.

Wim Veling, Nynke Boonstra en Alice Vegter hebben het initiatief genomen voor @ease in Noord-oost Nederland. Dit preventieproject is erop gericht jongeren tussen 12 en 25 jaar met (beginnende) psychische problemen kosteloos anonieme en laagdrempelige zorg aan te bieden. Uitgangspunt is problemen te normaliseren waar mogelijk en te interveniëren waar nodig. @ease Groningen zal in het voorjaar van 2020 van start gaan met een subsidie van de gemeente Groningen. De gemeente Leeuwarden is ook enthousiast en zal hiermee naar verwachting in het najaar van 2020 starten, na de evaluatie van de landelijke pilots.

In januari is de Alliantie Kwaliteit in de Geestelijke Gezondheidszorg (AKWA GGz) operationeel geworden. AKWA GGz heeft als doel de kwaliteit van de zorg te borgen middels het ondersteunen, onderhouden en implementeren van zorgstandaarden en generieke modules. Tevens heeft AKWA GGz de opdracht gekregen om landelijk de ROM 'nieuwe stijl' door te ontwikkelen. Stynke Castelein is benoemd tot bestuurslid.

De cliëntvertegenwoordigers, Grietje Hadders-Prins en Suzan Vos, hebben o.a. in Oranjewoud gepresenteerd hoe zij in elke fase van het onderzoek een rol kunnen vervullen, zoals bij het opstellen van herstelschalen voor het PHAMOUS-onderzoek, het meewerken aan 'filmpjes' voor een VR-bril voor jongeren met een psychosegevoeligheid, het meeschrijven aan onderzoeksvoorstellen (zoals 'Financieel fit') en bij het participeren in een klankbordgroep (FOCUS). Ook zitten zij in de redactie van de website herstel-verhalen.nl (zie verderop). Om meer voeling met hun achterban te krijgen, zijn ze begonnen met het voorbereiden van een netwerkbijeenkomst met ervaringsdeskundigen van de verschillende RGOc-instellingen.

Netwerk Stemnings- en Angststoornissen (NSA)

Tijdens één van de vergaderingen van het Netwerk is besloten de naam Noord-Nederlands Netwerk Stemming en Angst (NNNSA) te wijzigen in RGOc Netwerk Stemming en Angst (NSA). De namen van de andere twee netwerken zijn conform deze naam ook aangepast.

In 2019 is voor het Netwerk daarnaast een visiedocument opgesteld. De coördinator van het RGOc Netwerk Stemming en Angst heeft een rondgang gemaakt langs betreffende instellingen en betrokkenen gevraagd naar hun visie

op de toekomst van de invulling van het Netwerk. Hierbij lag de focus op rollen die het Netwerk moet vervullen en hoe deze rollen concreet ingevuld moeten worden. Ook is gesproken over verbindende factoren tussen deelnemers en hoe deze versterkt kunnen worden. Op basis van deze input een visiedocument geschreven dat handvatten biedt om de samenwerking tussen instellingen en betrokkenen verder te verbeteren. Binnen het Netwerk zijn beloopstudies en grote interventie studies een belangrijk onderdeel van de lopende onderzoeken. Samenwerking rondom een nieuw onderzoek zou in een vroeg stadium, bij voorkeur al bij het ontstaan van een idee of schrijven van een subsidieaanvraag, gezocht moeten worden. Ook zijn er een aantal verbindende thema's opgesteld. Van elk thema is een themagroep voorgesteld, waarbinnen onderzoekers met interesse binnen dat thema elkaar sneller kunnen vinden. De volgende themagroepen zijn met hun vertegenwoordigers worden voorgesteld: Psychiatrie en somatiek, psychotherapie, biologische mechanismen, behandelalgoritmen, behandeling met focus op therapieresistentie en add-on behandeling, trauma en herstelgerichte zorg.

De MOPHAR-studie is een belangrijke cohortstudie binnen het Netwerk. MOPHAR is ontwikkeld door GGZ Drenthe in samenwerking met het Wilhelmina Ziekenhuis Assen, maar er zijn eerste stappen gezet om de studie uit te breiden naar andere GGZ-instellingen van het NSA. MOPHAR staat voor Monitoring Outcomes of PHARmacotherapy en is gericht op het monitoren van medicatiegebruik en lichamelijke gezondheid bij mensen met stemmings- of angststoornissen. Omdat MOPHAR zal plaatsvinden bij steeds meer patiënten met een affectieve stoornis die behandeld worden bij een van instellingen die bij het RGOc zijn aangesloten, is het een belangrijke infrastructuur waar ander onderzoek op zou kunnen aanhaken. Zo is er een pilot bij een paar deelnemers om een leefstijlinterventie te ontwikkelen voor patiënten die bij MOPHAR-screening afwijkingen op metabole parameters laten zien. Ook is een infrastructuur opgesteld om bij alle deelnemers aan MOPHAR een extra buis bloed af te nemen voor DNA-onderzoek, waarmee in 2020 gestart zal worden. Tot slot wordt er in samenwerking met het I-SHARED-project een nieuw rapport opgesteld, waarbij gegevens uit RoQua op een visueel aantrekkelijke manier aan patiënten gepresenteerd kunnen worden.

Het Netwerk is in 2019 viermaal bijeengekomen. Tijdens de vergaderingen zijn een aantal oproepen gedaan voor het werven van deelnemers bij andere

studies, namelijk de Psilocybine studie naar add-on behandeling van depressie, de OPERA-studie naar het sneller afbouwen van antidepressiva, de Therapi-I studie naar het ondersteunen van psychologische behandeling middels herhaalde metingen en de HOPES studie naar de neurale basis van suïcide. Door Peter Goossens van Dimence is een interessante presentatie gehouden over zijn onderzoek naar herstelgerichte zorg. Tot slot is er bij de laatste vergadering een nieuwe cliënt-vertegenwoordiger gestart.

Op 13 september 2019 is in het Groninger Museum het NNNSA symposium 'Trauma bij stemming- en angst stoornissen: nieuwe inzichten en behandelmogelijkheden'. Dit symposium werd bezocht door 80 mensen, die het symposium positief beoordeelden met gemiddeld 8,1.

Netwerk Ouderenpsychiatrie

Binnen het Netwerk Ouderenpsychiatrie is in 2019 veel aandacht uitgegaan naar de uitvoering van twee centrale studies, te weten: (1) het door ZonMw gesubsidieerde DoelmatigheidsOnderzoek naar de (kosten)effectiviteit van Schema-Focused groeps-Therapie (SFT) aangevuld met psychomotore therapie voor ouderen met een persoonlijkheidsstoornis, en (2) de Routine Outcome Monitoring for Geriatric Psychiatry & Science (ROMGPS) studie naar beloop en behandeling van affectieve stoornissen in de ambulante ouderenpsychiatrie. Hiermee is het zwaartepunt van het overleg binnen het Netwerk verschoven naar de projectgroepen die deze twee studies aansturen en waarin de deelnemende ggz-instellingen zijn vertegenwoordigd door een projectcoördinator. Hiernaast zal het Netwerk Ouderenpsychiatrie periodiek bij elkaar blijven komen om de ontwikkelingen in het onderzoek en nieuwe mogelijkheden te bespreken.

De inclusie voor de SFT-studie is inmiddels afgerond, waarbij we met een inclusie van 145 patiënten net boven het beoogde aantal van 140 zijn uitgekomen. Dit heeft een forse inspanning gevraagd van alle betrokken partijen. De laatste behandelgroepen zullen doorlopen tot medio 2020 en de dataverzameling, inclusief 1-jaars follow-up, tot medio 2021. De behandeling wordt op acht locaties uitgevoerd, te weten GGZ Drenthe (Assen en Emmen), GGZ Friesland/Van Andel Ouderenpsychiatrie, Mediant, Dimence, Molemann Mental Health, GGZ Rivierduinen en UCP/UMCG samen met Lentis. Bij het onderzoek zijn twee promovendi aangesteld: Martine Spruit-Veenstra, die zich richt op de (kosten)effectiviteit van de interventie en Renske Bouman, die kwalitatief onderzoek doet naar de ervaringen van de patiënten en therapeuten met de

therapie en in het bijzonder de psychomotore therapie aanvulling op de Schema-Focused Therapie. Een artikel over de opzet van de SFT-studie is verschenen in het tijdschrift BMC Psychiatry.

De ROMGPS-studie loopt bij zeven GGZ-instellingen, te weten GGZ Drenthe, Mediant, UCP/UMCG, GGZ Noord-Holland-Noord, GGZ Centraal, GGNet en Pro Persona. In dit onderzoek wordt bij nieuwe cliënten van de ambulante ouderenpsychiatrie een gestandaardiseerde intake uitgevoerd, op basis waarvan kan worden nagegaan of er bij deze cliënten sprake is van een affectieve stoornis (d.w.z. depressie-, angst-, of somatoforme stoornis) en of zij in aanmerking komen voor de tweede fase van het onderzoek. In deze tweede fase worden de cliënten gevolgd gedurende hun behandeling en een jaar daarna. Eind 2019 waren voldoende cliënten in deze studie geïnccludeerd (circa 1500 in de intakefase en 180 in de gehele behandelingsfase) om de dataset open te stellen voor analyseplannen van onderzoekers of mensen in opleiding bij de betrokken GGZ-instellingen. Over de opzet van de ROMGPS studie is inmiddels ook een artikel verschenen in het tijdschrift BMC Psychiatry.

Tot slot werd op 7 mei 2019 het symposium 'Depressie-Plus: de vele kleuren van depressie bij ouderen' georganiseerd, waarin de grote verscheidenheid centraal stond van de manier waarop depressie zich bij ouderen uit. Ingegaan werd op de manier waarop de depressie wordt gekleurd door het gelijktijdig optreden van bijvoorbeeld lichamelijke veroudering, cognitieve stoornissen, eenzaamheid of persoonlijkheidsproblematiek. Het symposium werd door 114 mensen bezocht, die het symposium positief waardeerden en gemiddeld rapportcijfer van 7,6 gaven. Het symposium maakte duidelijk dat bovengenoemde invloeden depressies bij ouderen een eigen kleur geven, die aandacht vraagt in de behandeling, naast de algemeen geldende richtlijnen voor depressiebehandeling. Deze specifieke kenmerken van de ouderenpsychiatrie zullen ook in de toekomst centraal staan in de symposia en het onderzoek van het RGOc Netwerk Ouderenpsychiatrie.

Data Science Center

Het [Data Science Center](#) is een samenwerkingsverband van het RGOc (inhoudelijk) en [RoQua](#) (techniek). Zorggegevens (DIS-leveringen van de instellingen) worden hier gecombineerd met ROM-gegevens en andere

onderzoeksdatabases en na verwerking analyseklaar gemaakt. De werkwijze van het Data Science Center voldoet aan de huidige wetgeving op het gebied van privacy en bescherming van persoonsgegevens (AVG mei 2018; researchcode van het UMCG) en daarom wordt samengewerkt met een Trusted Third Party, ZorgTTP.

Zoals bekend profiteren de grote multicenter beloopstudies van deze data-infrastructuur: PHAMOUS (jaarlijkse screening van patiënten met een psychotische stoornis), PROGR-S (een eerste screening van mensen met een psychotische stoornis), ROM-GPS (beloopstudie van ouderen met een psychiatrische stoornis), Vroegdetectie/On the Road (vroegtijdige herkenning van mensen met een verhoogd risico op een psychotische stoornis) en MOPHAR (eerste en jaarlijkse screening van patiënten met een stemmings- of angststoornis). Daarnaast maken ook individuele onderzoekers van de instellingen gebruik van deze faciliteit van het RGOc en worden zorggebruik- en uitkomstgegevens door bestuurders gebruikt als onderdeel van stuurcijfers.

Instellingen blijven zelf eigenaar van de data en uitgifte aan onderzoekers komt dus pas tot stand wanneer de governance procedures van het Data Science Center goed zijn gevolgd. In deze procedure koppelt ZorgTTP pas data nadat instellingen schriftelijk toestemming hebben gegeven. Naast het IMPROVE onderzoeksdomein is nu ook het PHAMOUS onderzoeksdomein gerealiseerd en heeft een eerste data uitgifte plaatsgevonden. Het is de bedoeling dat het PCR-NN (Psychiatrisch Casusregister Noord-Nederland) komend jaar wordt toegevoegd aan de DIS-gegevens (2010 - heden) zodat zorggegevens vanaf 2000 tot nu beschikbaar komen.

In het Data Science Center wordt het RGOc vertegenwoordigd door Ellen Visser (senior data scientist) en RoQua door Erwin Veermans (programmableider) en Dennis Raven (research coördinator).

EHealth Netwerk Noord-Nederland

In 2019 is het eHealth-netwerk als netwerk van en binnen het RGOc opgeheven. Met de netwerkdeelnemers is besloten mogelijkheden te verkennen om in een andere vorm verder te gaan. Hogeschool Windesheim en de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden nemen hierin het voortouw.

De RGOc consultatiefunctie

Behandelaars, onderzoekers en mensen in opleiding bij de RGOc-instellingen kunnen bij het RGOc terecht met vragen over onderzoek dat ze willen uitvoeren. Het kan hierbij gaan om korte vragen om advies of om wat langduriger begeleiding bij de uitvoering van het onderzoek. In 2019 lag deze consultatiefunctie nog bij de RGOc-medewerkers Rob van den Brink, Klaas Wardenaar en Jooske van Busschbach. Bij hen kon men terecht afhankelijk van de gevraagde expertise en/of het onderwerp van onderzoek. Vanaf 2020 is de consultatiefunctie belegd bij de contactpersoon voor de specifieke instellingen of, waar meer passend, de coördinator van het relevante netwerk. Op deze manier wordt gezorgd voor korte lijnen met in onderzoek geïnteresseerde medewerkers binnen de instellingen. Instellingen worden opgeroepen om hun medewerkers te wijzen op deze consultatiefunctie van het RGOc, met name als binnen de instelling de specifieke expertise rondom onderzoeksmethodologie en statistiek ontbreekt.

In 2019 is net als in eerdere jaren meerdere malen een beroep gedaan op de consultatiefunctie van het RGOc. Naast begeleiding bij onderzoek uitgevoerd in het kader van de opleiding tot Verpleegkundig Specialist en die van Klinisch Psycholoog, werd er bijvoorbeeld advies gegeven over het gebruik van geavanceerde statistische methoden, werden power analyses gedaan en was er ondersteuning bij METC aanvragen. Eind 2019 is tijdens de RGOc studiedag extra aandacht geweest voor het onderzoek dat binnen de RGOc instellingen plaatsvindt. In korte presentaties werd het onderzoeksbeleid door elke instelling toegelicht. Ook werden op initiatief van de RGOc 62 posters verzameld waarmee een overzicht werd gegeven van welk onderzoek er zo al binnen de instellingen loopt.

Cliëntenparticipatie

Sinds de start van het RGOc worden cliënten op verschillende manieren bij het RGOc betrokken. In de eerste plaats worden cliëntenraden, cliëntenorganisaties en organisaties voor naasten via de nieuwsbrief en het jaarlijkse RGOc symposium op de hoogte gehouden van ontwikkelingen binnen het RGOc. Daarnaast worden cliënten bij verschillende onderzoeksprojecten betrokken. Niet alleen zijn zij actief als onderzoeksdeelnemer, ook praten zij mee over de opzet en uitvoering van onderzoek.

Meike Bak is sinds 2015 aangesteld als ‘aandachtsfunctionaris cliëntenparticipatie in wetenschappelijk onderzoek’ om de cliëntbetrokkenheid binnen het RGOc te versterken. Zij stimuleert een kritische blik vanuit cliëntperspectief op lopend en nieuw op te zetten onderzoek binnen het RGOc en legt verbindingen tussen cliënten en onderzoekers als het gaat om cliëntenparticipatie. Daarnaast bevordert zij onderzoek dat aansluit bij vragen van cliënten(raden), waarbij ook het consultatieloket kan worden ingezet ter ondersteuning.

In 2019 is cliëntenparticipatie binnen het RGOc verder vergroot. Voor alle RGOc netwerken geldt dat één of twee cliëntvertegenwoordiger(s) structureel deelnemen aan de netwerkoeverleggen. Zij praten mee over de ontwikkeling en voortgang van verschillende onderzoeken. Daarnaast praten zij mee over het onderzoeksbeleid tijdens de jaarlijkse RGOc Invitational Conference en zijn zij aanwezig bij verschillende RGOc symposia en studiedagen.

Deze cliëntvertegenwoordigers hebben, samen met Richard Bruggeman en Meike Bak namens het RGOc, een werkwijze document en een samenwerkingsovereenkomst ondertekend. Hierin staan onder meer de rol van de cliëntvertegenwoordigers en de wederzijdse verwachtingen omschreven. Twee keer per jaar vindt een overleg plaats tussen de cliëntvertegenwoordigers van de netwerken met als doel het uitwisselen van ervaringen en tips betreffende hun rol. Ook de samenwerking met het RGOc krijgt hierbij de aandacht.

Naast participatie binnen de netwerken hebben cliënten actief meegedacht over de opzet en ontwikkeling van verschillende onderzoeken. Zij namen deel aan focusgroepen (IMPROVE, PETRA), een klankbordgroep (FOCUS) of onderzoeksoverleggen (VR SOAP, FINFIT, I-SHARED, MOPHAR, PHAMOUS).

Op initiatief van één van de betrokken cliënten is het project ‘Herstelverhalen’ gestart, waarvan de projectgroep wordt gevormd door cliëntvertegenwoordigers. Hierbij is de website www.herstel-verhalen.nl ontwikkeld, met als doel cliënten te ondersteunen in hun herstelproces.

Ook heeft in 2019 opnieuw een rondgang langs de cliëntenraden van de RGOc lid-instellingen plaats gevonden. Hierbij vond uitwisseling plaats over de stand van zaken op het gebied van (cliëntenparticipatie bij) onderzoek en was ruimte voor het bespreken van onderzoeksideeën vanuit de raden.

Tot slot zijn door de aandachtsfunctionaris verbindingen versterkt met de Leidende Coalitie Patiëntenparticipatie en het bestuur van UMCG, met als doel kennis en ervaringen uit te wisselen en patiëntenparticipatie binnen wetenschappelijk onderzoek UMCG breed verder te versterken.

De cursus 'Cliëntenparticipatie in wetenschappelijk onderzoek' wordt bij voldoende belangstelling gegeven. Geïnteresseerde cliënten worden hierbij geschoold in wat wetenschappelijk onderzoek inhoudt en welke rollen men als cliëntvertegenwoordiger kan vervullen.

Doelmatigheid

Een kosteneffectiviteitsanalyse parallel aan nieuwe trials geeft direct inzicht in de doelmatigheidsaspecten van de onderzochte behandelingen. Hiervoor onderhoudt het RGOc samenwerkingen met de Health Technology Assessment (HTA) unit van het UMCG en anderen zoals het Trimbos-instituut. Voorbeelden van recente studies zijn de kosteneffectiviteitsstudie van de individuele rehabilitatie benadering (IRB), en de kosteneffectiviteitsanalyse van LION, een leefstijlstudie die tussen 2014 en 2016 werd uitgevoerd. Beide studies zijn inmiddels afgerond en bezig resultaten te publiceren. Lopende studies gaan over de behandeling van ouderen met een persoonlijkheidsstoornis met schema therapie en psychomotorische therapie (SFT studie, <https://www.rgoc.nl/onderzoek/samenvattingen-onderzoek/doelmatigheid>), behandeling bij personen met complexe PTSS in de traumakliniek in Leeuwarden en een dagboekstudie met gepersonaliseerde terugkoppeling bij mensen op de wachtlijst voor een depressiebehandeling (de Zelf-i trial).

IMPROVE

IMPROVE (Improving Mental Health care using Personalized treatment based on analyses of Routine data for Optimal Value and Effectiveness) is een samenwerkingsproject van het RGOc, het UCP, de HTA-unit van het UMCG, GGZ Friesland, het Trimbos-instituut, MIND en De Friesland Zorgverzekeraar. Het doel van IMPROVE is het beter in kaart brengen van de doelmatigheid en kosteneffectiviteit van psychiatrische behandelingen binnen een grote regio. Andere RGOc instellingen, namelijk Lentis, GGZ Drenthe en Synaeda zijn sinds 2017 aangesloten. Uitgebreide informatie is te vinden op de projectwebsite (<https://www.improve-nl.nl>) en hieronder. Het project loopt van 2015 tot en met einde 2020.

De bij IMPROVE betrokken partijen beschikken ieder over verschillende zorg gerelateerde data en expertise. Om te kunnen sturen op kwaliteit en doelmatigheid is het van groot belang om deze gegevens en kennis samen te brengen, met waarborging van optimale privacy en regelgeving. Door het toepassen van nieuwe mogelijkheden in ICT en Health Technology Assessment (HTA) kan een betere clinical decision making worden gerealiseerd. De opbrengst van dit project is dat de unieke samenwerking tussen partijen in de Friese ggz optimaal wordt benut om te komen tot kwalitatief optimale zorg voor patiënten in het juiste echelon van de gezondheidszorg tegen aanvaardbare kosten.

IMPROVE bestaat uit vier deelprojecten:

1. Een innovatieve screener (CATJA)
2. Een behandelkeuze instrument voor depressie
3. Zorgoptimalisatie op mesoniveau (managementinformatie i.s.m. ROQUA)
4. Simulatiemodellen op macroniveau.

RGOC Academie

De RGOc Academie is het trainings- en opleidingscentrum van het RGOc. Door het aanbieden van cursussen, nascholingen, opleidingen en trainingen aan medewerkers van bij het RGOc aangesloten ggz instellingen, dragen wij bij aan de continuïteit, verdere groei en ontwikkeling van het onderzoek. De RGOc Academie is in het najaar van 2012 opgericht.

De doelgroep van de RGOc Academie bestaat uit verpleegkundigen en andere behandelaren, onderzoeksassistenten, studenten en onderzoekers. Er worden scholingen en trainingen georganiseerd voor het gebruik van diagnostische instrumenten zoals de PANSS en de MINI SCAN, maar ook voor trainingen voor specifiek onderzoek zoals de basistraining PHAMOUS. Ook worden er consensusbijeenkomsten en 'train-de-trainer' cursussen georganiseerd.

Alle trainingen worden gegeven door gekwalificeerde docenten en zijn bedoeld voor medewerkers en studenten van de RGOc-instellingen. Anderen kunnen desgewenst de trainingen tegen vergoeding bijwonen. De RGOc Academie organiseert daarnaast ook studie- en (na)scholingsdagen voor behandelaren en onderzoekers in Noord-Nederland.

In 2019 is een begin gemaakt met het kostendekkend maken van de RGOc Academie. Voor cursisten buiten de RGOc instellingen werd al een financiële bijdrage gevraagd voor de trainingen, maar vanaf 2020 zal ook voor medewerkers binnen het RGOc een bijdrage gevraagd worden. Dit wordt in het jaarverslag verder toegelicht.

Op de website van de RGOc Academie staat een actueel overzicht van het trainingsaanbod. Ook cursussen verzorgd door in het RGOc participerende instellingen kunnen hier vermeld worden. Na afloop van een training of nascholing ontvangen de deelnemers een certificaat van deelname. Alle activiteiten van de RGOc Academie worden geëvalueerd. De resultaten worden naar de docenten en overige betrokkenen teruggekoppeld.

In 2019 heeft de RGOc Academie 17 cursussen, trainingen en consensusbijeenkomsten georganiseerd. Er waren in totaal 146 cursisten, waaronder 12 studenten of stagiair(e)s. In de diagrammen hieronder vindt u

overzichten van het aantal cursisten per training en per instelling. Er zijn uitsluitend trainingen opgenomen die in 2019 zijn gestart. Meerdaagse trainingen die in 2019 begonnen waren en doorliepen in 2019, zijn hierin niet opgenomen. Sommige trainingen werden meer dan één keer georganiseerd, zoals de PANSS en de EPS training. De trainingen vonden plaats in het UMCG, GGZ Friesland en Dimence.

De e-learning Somatisch Onvoldoende verklaarde Lichamelijke Klachten (SOLK), wordt sinds het voorjaar van 2018 ook via de RGOc Academie aangeboden. Deze e-learning SOLK is een interactieve onderwijsmodule voor behandelaren binnen de gezondheidszorg en is ontwikkeld door het team van prof. Judith Rosmalen.

Naast de trainingen organiseerde de RGOc Academie ook diverse symposia en nascholingen. Zie pagina 24 voor een beschrijving

Het jaar 2019

In memoriam: Prof. dr. Durk Wiersma

In 2019 is prof. dr. Durk Wiersma, emeritus-hoogleraar klinische epidemiologie van psychiatrische stoornissen en een van de grondleggers van het RGOc, overleden. Durk Wiersma (Leeuwarden, 1947) studeerde na het Gymnasium- α westerse sociologie aan de Rijksuniversiteit Groningen met als specialisatie medische sociologie. Vanaf 1974 was hij verbonden aan de afdeling Sociale Psychiatrie van de Rijksuniversiteit Groningen en promoveerde hij in 1979 bij professor Rob Giel op een proefschrift getiteld 'Psychosociale stress en langdurige arbeidsongeschiktheid'. In 1986 werd hij universitair hoofddocent en in 2002 werd Durk Wiersma benoemd tot bijzonder hoogleraar in de Klinische epidemiologie van psychiatrische stoornissen.

Als onderzoeksleider was hij een inspiratiebron en voorbeeld voor velen. Zijn persoonlijke drijfveer was het verbeteren van de kwaliteit van zorg voor mensen met een ernstige psychiatrische aandoening. Dit was ook de missie van de onderzoeksgroep die hij tot medio 2011 leidde. Veel collega-onderzoekers prezen Durk om zijn verbindende capaciteiten en hij speelde een belangrijke rol bij de oprichting van het RGOc. Met de oprichting van het RGOc heeft Durk Wiersma het onderzoek naar kwaliteit en effectiviteit van psychiatrische behandeling in de noordelijke geestelijke gezondheidszorg een enorme impuls gegeven, met name voor mensen met chronisch psychiatrische stoornissen. Daarbij stimuleerde hij binnen het RGOc vooral ook onderzoek naar interventies om de last van dergelijke stoornissen voor mensen zelf en hun naaste betrokkenen te verlichten. Vanaf de oprichting in december 2000 tot juli 2011 was Durk RGOc programmaleider. Daarnaast was hij actief in tal van bestuurlijke functies in binnen- en buitenland op het gebied van chronische psychiatrie, psychiatrische epidemiologie en rehabilitatie. Ook was hij lid van het bestuur van het Kenniscentrum Phrenos.

Voor zijn werk op het terrein van de evaluatie van opname-vervangende dagbehandeling en de ontwikkeling van een schaal voor de meting van sociaal gedrag, werd hij in 1991 onderscheiden met de Ramaer-medaille van de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie. Bij zijn emeritaat en afscheid als programmaleider van het RGOc werd Durk Wiersma benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau. Op 10 april 2013 werd hij benoemd tot Lid van Verdienste van de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie.

Op 6 mei 2019 is Durk Wiersma op 71-jarige leeftijd overleden aan de gevolgen van een ernstige ziekte.

Stynke Castelein gekozen tot vrouw in de media 2018

Stynke Castelein, bijzonder hoogleraar herstelbevordering bij ernstige psychische aandoeningen en hoofd onderzoek bij Lentis, heeft in 2019 de Vrouw in de Media Award 2018 voor de regio Groningen ontvangen. Zij kreeg deze prijs omdat zij zich volgens de stemmers het beste in de media heeft geprofileerd. Zij kreeg de prijs op 7-2-2019 uitgereikt op Radio Noord. 'Dit is een heel mooi moment', is de reactie van Castelein. 'Het onderzoek dat wij doen is belangrijk. Een op de vier mensen in Nederland heeft psychische klachten. Wij kijken ernaar wat we kunnen doen om hun herstel te bevorderen.' Castelein heeft de award gewonnen omdat zij zich volgens de stemmers het beste in de media heeft geprofileerd, opkomt voor kwetsbare patiëntengroepen en hen een stem geeft. Ze zorgt voor vernieuwing in de geestelijke gezondheidszorg, ze is voor velen een rolmodel en kan als geen ander moeilijke materie begrijpelijk overbrengen. Vorig jaar werd de award gewonnen door Jojanneke Bruins, senior onderzoeker bij Lentis.

Website Vroegdetectie On The Road

In 2019 werd de website van het Vroegdetectieproject gelanceerd: www.ontheroadvroegdetectie.nl. Op deze website is de informatie over vroegdetectie van bijzondere ervaringen en behandeling in Noord-Nederland gebundeld. Daarnaast is er informatie te vinden over het aan vroegdetectie gekoppelde onderzoeksproject On The ROAD voor zowel deelnemers als professionals. De website is in 2019 ca. 3500 keer bezocht.

Foto: GGZ Drenthe

Daniëlle Cath benoemd tot hoogleraar Zorginnovatie in de ggz

Dr. Daniëlle Cath, is benoemd tot bijzonder hoogleraar Zorginnovatie in de GGZ. Deze leerstoel is ingesteld door het Rob Giel Onderzoekcentrum in samenwerking met de participerende instellingen en het Universitair Medisch Centrum Groningen.

Daniëlle Cath zal binnen het RGOc werkzaam zijn op het gebied van zorginnovaties die zullen bijdragen aan het verhogen van de effectiviteit van behandelingen binnen de ggz. Hiermee stimuleert de leerstoel onderzoek in Noord-oost-Nederland, met als doel de toegang tot de zorg te verbeteren.

Daniëlle Cath is psychiater en Opleider Psychiatrie bij GGZ Drenthe. Zij is een gedreven onderzoeker op het gebied van stemming- en angststoornissen met speciale aandacht voor dwangstoornissen. (Foto: GGZ Drenthe).

Website herstel-verhalen.nl online

Vanuit het RGOc heeft een groep enthousiaste cliëntvertegenwoordigers de website herstel-verhalen.nl gemaakt; een idee van Jeroen Bastiaansen. Het doel van deze website is mensen te helpen bij hun herstel door hen (h)erkenning, hoop, inspiratie en een positief voorbeeld te geven. Daarnaast kan het de schrijvers helpen om inzicht te krijgen in hun herstelproces, te verwerken wat zij hebben meegemaakt en hun kwetsbaarheid een plek te geven.

Aan de website wordt nog gewerkt en er worden regelmatig nieuwe herstelverhalen geplaatst. Het plan is om uiteindelijk een verhalen-zoekmachine te bouwen. Mensen die kampen met psychische klachten kunnen dan een 'best passend' herstelverhaal vinden door te zoeken op bijv. type klachten, ziekte duur, mate van ernst, leeftijd. De cliëntvertegenwoordigers achter deze website worden vanuit het RGOc ondersteund door Meike Bak, coördinator cliëntenparticipatie wetenschappelijk onderzoek.

Subsidies

PAD

Prof. dr. Marieke Pijnenborg heeft samen met dr. Rafaele Huntjens bij PPO een subsidie gekregen voor het vervolg van het PAD (psychosis and dissociation) project, waarop Selwyn Renard vorig jaar is gepromoveerd. Dit project is gericht op verschillen en overeenkomsten tussen schizofreniespectrum en dissociatieve stoornissen, door o.a. fMRI onderzoek en een fenomenologische studie naar AVH met behulp van ESM.

Fellowship GGz subsidie voor psychiater Benno Haarman

Psychiater Benno Haarman heeft een Fellowship van de ZonMw Onderzoeksprogramma GGz ontvangen voor zijn onderzoek voor verbetering in de behandeling van de bipolaire stoornis en schizofrenie.

Samen met hoogleraar Iris Sommer zal Haarman een nieuwe studie starten om te onderzoeken of behandeling met probiotica de klachten vermindert bij patiënten met een bipolaire stoornis of schizofrenie. Met de ZonMW fellowship zullen zij gaan onderzoeken of het behandelings effect voorspeld kan worden door ontsteking in

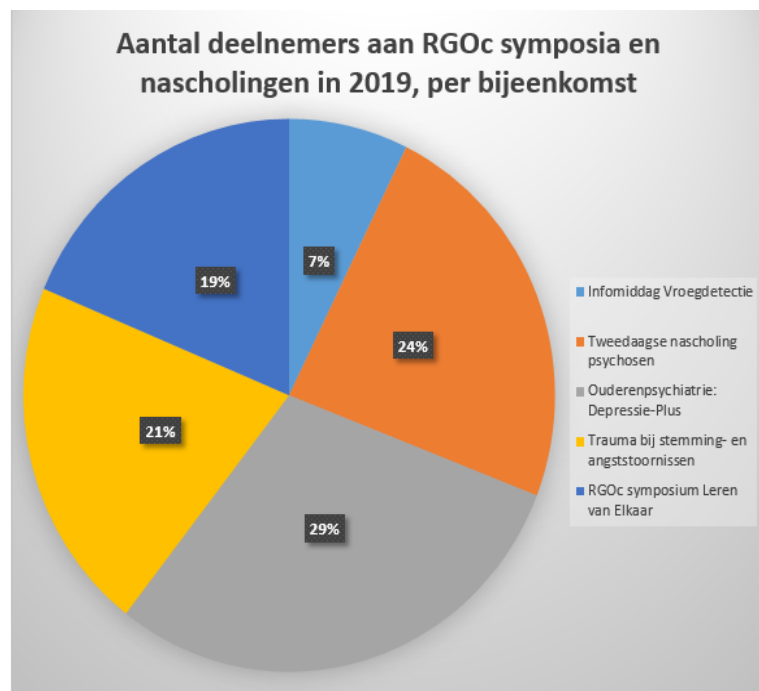
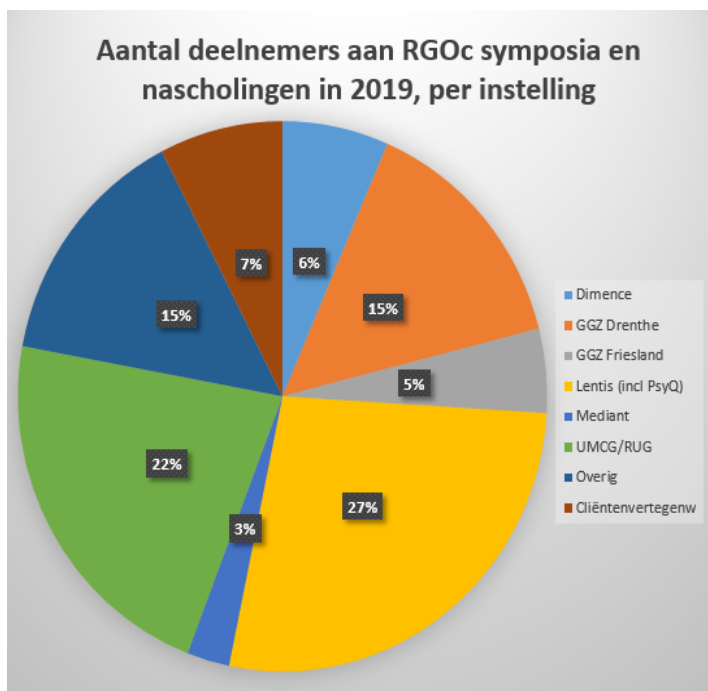
en doorlaatbaarheid van de darmwand en de bacteriepopulatie in de stoelgang bij deze groep patiënten, en of probiotica van invloed zijn op de behandeluitkomsten.

Overige subsidies:

- Lisette van der Meer heeft drie subsidie binnengehaald. Voor het onderzoek naar cognitieve remediatie werd een subsidie verkregen van €120.119 van Stichting tot Steun VCVGZ; een subsidie van € 162.000 voor effectonderzoek naar het ART-model; voor de implementatietour van “Dit Ben Ik” werd een subsidie van €5000 verkregen van Stichting Socialrun.
- Wim Veling en Iris Sommer hebben van ZonMw 1,5 miljoen euro subsidie ontvangen voor het vervolg van Hamlett, genaamd Ophelia, om mensen met een eerste psychose langdurig te kunnen volgen.
- Het Psychosecircuit van GGZ Drenthe heeft € 100.000 subsidie ontvangen van het Zorgonderzoekfonds voor de implementatie van de in Eindhoven ontwikkelde signaleringsapp “Mijn Oplossingen”. Deze app zorgt ervoor dat patiënten eenvoudiger actie kunnen ondernemen als ze waarschuwingssignalen opmerken die opgenomen zijn in hun signaleringsplan.
- Ook zijn er bij het Psychosecircuit Assen subsidies ontvangen voor onderzoek naar het koor Enjoy (€27.700), naar Optimaal leven (€100.000) en voor een gecombineerde promotie-GZ-plek gericht op psychose en dissociatie (€100.000).

Symposia en Studiedagen

Naast trainingen organiseert de RGOc Academie ook symposia, nascholingen en studiedagen. In 2019 waren dat er vijf. Voor deze bijeenkomsten werd een kostendekkende bijdrage aan de deelnemers gevraagd. Een uitzondering waren de vroegdetectie infomiddag en het jaarlijkse RGOc symposium, die gratis voor alle deelnemers waren. In 2019 waren er in totaal 385 deelnemers aan de symposia en studiedagen.

1-10-2019: RGOc infomiddag Vroegdetectie van psychose

Voor behandelaren en onderzoekers betrokken bij het Vroegdetectieproject was er op 10 januari 2019 een middagsymposium met een klinische les van Marieke Pijnenborg. Ook werd het hoe en waarom van vroegdetectie toegelicht door Nynke Boonstra en Marieke Pijnenborg en kwamen ervaringen uit de praktijk aan de orde, gepresenteerd door Henriette Horlings. De NVvP en het Verpleegkundig Specialisten Register hebben deze bijeenkomst met twee punten geaccrediteerd. De bezoekers beoordeelden de infomiddag met het rapportcijfer 7,8.

7 en 8 maart 2019: Tweedaagse nascholing Psychosen

Op 7 en 8 maart 2019 vond voor de elfde keer de tweedaagse nascholing psychosen plaats. De locatie is net als de twee voorgaande keren Hotel Tjaarda in Oranjestad. De thema's waren neuroscience en biologische behandeling bij psychosen, mensen en computers en transculturele psychiatrie, aangevuld met een workshop "nieuwe middelen, veranderende inzichten, nieuwe partijen". In de lunchpauze waren er demonstraties van onderzoekers van Lentis, zoals Dit Ben Ik en de TMS studie. Donderdagavond sprak Marie José van Tol over verlies aan motivatie en initiatief vanuit transdiagnostisch perspectief. Iris Sommer sloot de nascholing af met een presentatie over de zeven zintuigen. De nascholing werd met het rapportcijfer 8,7 door de aanwezigen beoordeeld. Ook over de locatie, hotel Tjaarda in Oranjestad, waren de deelnemers zeer tevreden.

De nascholing psychosen is met 13 punten geaccrediteerd door het Verpleegkundig Specialisten Register, met 12 punten door het Register Vaktherapie, en met 11 punten door de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP) en de Federatie Gezondheidszorgpsychologen en Psychotherapeuten (FGzPt).

7-5-2019: Studiedag Ouderenpsychiatrie "Depressie-Plus: de vele kleuren van depressie bij ouderen

De studiedag van het Netwerk Ouderenpsychiatrie 2019 stond in het teken van depressie, de meest gestelde diagnose binnen de ouderenpsychiatrie. Onder het label depressie blijkt een kleurrijk palet aan (comorbide) (psycho)pathologie te liggen. Elk met een eigen insteek voor behandeling. Aan de orde kwamen depressie gekleurd door veroudering, angst, catatonie of psychomotorische symptomen, door cognitieve stoornissen, eenzaamheid, persoonlijkheid, of systeemproblematiek, en de hierbij passende behandelingen.

De studiedag is met vijf punten geaccrediteerd door het Accreditatie Bureau Algemene Nascholing (ABAN), het Accreditatiebureau Verpleegkundig Specialisten Register, het register Vaktherapie en de Federatie Gezondheidszorgpsychologen en psychotherapeuten (FGzPt). De studiedag werd met het rapportcijfer 7,6 beoordeeld door de bezoekers.

13-9-2019: NNNSA symposium: Trauma bij stemming- en angst stoornissen: nieuwe inzichten en behandelmogelijkheden?

Het NNNSA symposium op 13-9-2019 in het Groninger Museum stond in het teken van traumagerelateerde stemmings- en angststoornissen. PTSS en trauma zijn relatief onderbestudeerde fenomenen in relatie met stemmings- en angstklachten. Keynote sprekers Rafaele Huntjens (RUG) en Eric Vermetten (LUMC) belichtten o.a. de gevolgen van onverwerkt trauma voor later functioneren, de samenhang met neurobiologie, en de behandeling van ernstig trauma en de impact ervan op depressie en angststoornissen. Daarnaast waren er workshops over trauma en ander onderzoek binnen het NNNSA. Hier vindt u het programma.

Dit symposium is geaccrediteerd door de Federatie Gezondheidszorgpsychologen en psychotherapeuten (FGzPt) met 7 punten en door het Accreditatiebureau Verpleegkundig Specialisten Register, de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP) en het register Vaktherapie met 5 punten. De deelnemers beoordeelden het symposium met het rapportcijfer 8,1.

10-12-2019: RGOc symposium: Leren van elkaar - de betekenis van wetenschappelijk onderzoek voor de zorg in de GGZ

Op het RGOc symposium "Leren van elkaar - de betekenis van wetenschappelijk onderzoek voor de zorg in de GGZ" stonden de volgende vragen centraal:

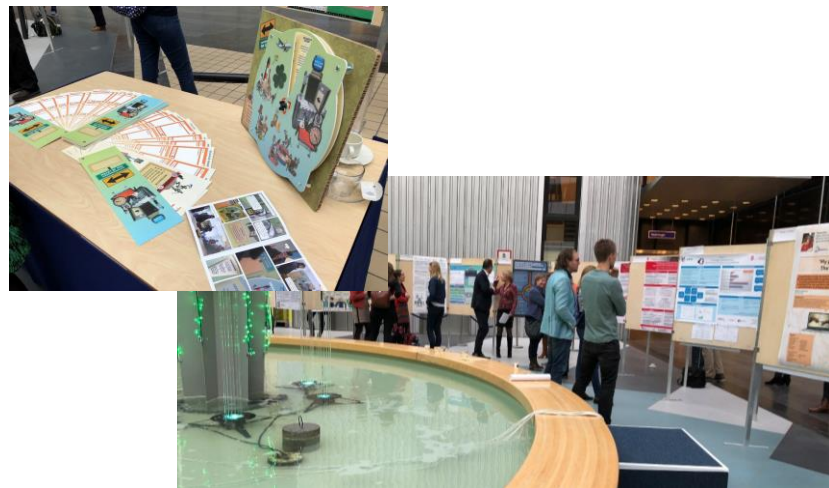
- Hoe lukt het ons om onderzoeksvragen aan te laten sluiten bij de zorg?
- Hoe kunnen de resultaten van ons onderzoek maximaal bijdragen aan een betere zorg?

Voor dit symposium kozen we voor een iets andere opzet dan gebruikelijk. De vragen werden in korte lezingen beantwoord door de RGOc instellingen zelf. Daarnaast was er een levendige postermarkt met maar liefst 55 posters. Het was een vruchtbare middag met veel mogelijkheden om verbindingen te leggen tussen onderzoekers van de verschillende instellingen met gezamenlijke interesses binnen het RGOc.

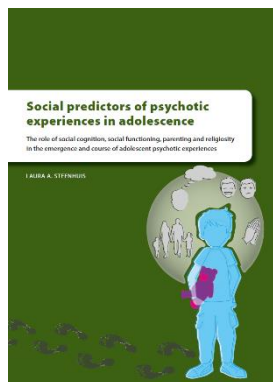
Een van de aanwezige ervaringsdeskundigen schreef een verslag van dit symposium, u vindt het [hier](#).

Hier vindt u het overzicht van de [gepresenteerde posters](#). De meeste posters zijn ook als pdf beschikbaar.

Voor dit symposium werd geen accreditatie aangevraagd. De bezoekers beoordeelden het symposium met het rapportcijfer 7,6.

Promoties

16-9-2019: Promotie Laura Steenhuis: Social predictors of psychotic experiences in adolescence

*Promotors: prof. dr. G.H.M. Pijnenborg, prof. dr. A. Aleman, prof. dr. M.H. Nauta
Copromotor: dr. A.A. Bartels-Velthuis*

Op 16 september promoveerde Laura Steenhuis op haar proefschrift "Social predictors of psychotic experiences in adolescence. The role of social cognition, social functioning, parenting and religiosity in the emergence and course of adolescent psychotic experiences".

Laura Steenhuis onderzocht het vóórkomen en het beloop van psychotische ervaringen in de algemene bevolking, zowel bij kinderen en adolescenten. Zij keek naar sociale factoren die kunnen samenhangen met psychotische ervaringen, zoals sociale cognitie, sociaal functioneren en religiositeit. De verwachting was dat een verminderde sociale cognitie een kwetsbaarheid zou zijn voor de ontwikkeling van psychotische ervaringen in de adolescentie, maar hiervoor werd geen bewijs gevonden. Verminderd sociaal functioneren hing wel samen met meer psychotische ervaringen. Religieuze activiteit en het opzoeken van sociale contacten zouden daarentegen manieren kunnen zijn om beter met psychotische ervaringen om te gaan. Uit het onderzoek bleek verder dat de zelfrapportage vragenlijst over auditieve hallucinaties valide en betrouwbaar kan worden ingezet bij de behandeling en in onderzoek. Zie ook het [SPoPE](#) onderzoek.

Foto: De Bascule, Twitter

30-9-2019: Promotie Kim van Slobbe-Maijer: Auditory hallucinations in youth

*Promotors: prof. dr. I.E.C. Sommer
Copromotor: dr. A.A. Bartels-Velthuis*

Op 30 september 2019 promoveerde Kim van Slobbe-Maijer op haar proefschrift 'Auditory hallucinations in youth: occurrence, clinical significance and intervention strategies'.

Het onderzoek van Kim van Slobbe-Maijer laat zien dat bijna een op de tien mensen ooit een auditieve hallucinatie ervaart. Dit gebeurt vaker in de kindertijd en adolescentie dan op latere leeftijd. Auditieve hallucinaties bij jongeren zijn

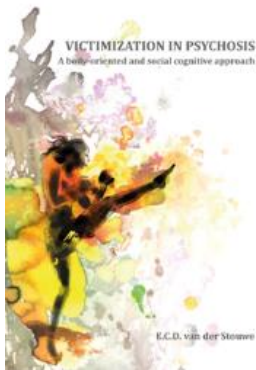
vaak van voorbijgaande aard. Maar ze kunnen ook ernstig lijden veroorzaken of zelfs een symptoom van psychopathologie zijn. Samen met collega's en patiënten ontwikkelde Van Slobbe een nieuwe psychotherapie Sterker dan je Stemmen. Deze behandeling is bedoeld voor jeugdigen van 8 tot 18 jaar die last hebben van stemmen horen ongeacht de onderliggende oorzaken. Uit haar onderzoek blijkt dat de invloed van stemmen horen bij de deelnemers inderdaad vermindert. Ook de behandelaren waren enthousiast, ook omdat de therapie goed toepasbaar is zonder uitgebreide training vooraf of supervisie gedurende de behandeling. Verder pleit Van Slobbe voor een laagdrempelige screening naar psychiatrische symptomen.

28-10-2019: Promotie Elise van der Stouwe: Victimization in psychosis

Promotors: prof. dr. G.H.M. Pijnenborg, prof. dr. A. Aleman

Copromotor: dr. J.T. van Busschbach

Op 28 oktober verdedigde Elise van der Stouwe haar proefschrift "Victimization in psychosis, a body-oriented and social cognitive approach". A body-oriented and social cognitive approach". Van der Stouwe werkte mee aan het ontwikkelen en onderzoeken van een psychomotorische weerbaarheidstherapie (BEATVIC) bij mensen met een psychotische stoornis. Deelnemers rapporteerden positieve effecten van BEATVIC op verschillende risicofactoren van victimisatie en ook in de fMRI sub-studie werden op hersenniveau positieve bevindingen gevonden. Alhoewel dit promotieonderzoek geen direct bewijs voor de effectiviteit van BEATVIC levert, is het te vroeg om hier stellige conclusies aan te verbinden. Een volgende stap is het onderzoeken van de langetermijneffecten van BEATVIC.

4-12-2019: Promotie Simon Groen: Victimization in psychosis

Promotors: prof. dr. W.L.J.M. Devillé, prof. dr. J.M. Richters

Copromotor: dr. C.J. Laban (†)

Op 4 december 2019 verdedigde Simon Groen, cultureel antropoloog, hulpverlener en onderzoeker bij de Evenaar GGZ Drenthe zijn proefschrift "Cultural identity and trauma. Construction of meaning among Afghan and Iraqi refugees under treatment in Dutch mental health care" aan de Universiteit van Amsterdam.

Psychische klachten van vluchtelingen moeten in de context worden geplaatst van hun persoonlijke verhaal. Dat leidt tot beter begrip, duidelijker zicht op de diagnose en betere vooruitzichten in de behandeling van trauma's. Groen toonde aan dat niet alleen meegemaakte schokkende gebeurtenissen, maar ook problemen in een gastland als Nederland grote, vaak nog duidelijker, van invloed zijn op psychische klachten. Normen en waarden bleken van groot belang bij de psychische problematiek bij deze patiënten. Een gesprek over persoonlijke, etnische en sociale aspecten van de culturele identiteit bracht duidelijkheid waar die eerst ontbrak en zorgde voor gedragsverandering bij de patiënt. Vergeleken met Afghanen en Irakezen die niet in behandeling waren, bleken er duidelijke verschillen. Focus op de betekenis en culturele achtergrond van psychische klachten leidde tot meer begrip tussen patiënten en behandelaren en betere vooruitzichten in de behandeling van traumatische klachten. Simon Groen werd vanuit het RGOc begeleid door dr. J.T. van Busschbach.

Samenwerking met andere organisaties en afdelingen

Naast de samenwerking tussen de RGOc-instellingen onderling, werkt het RGOc ook samen met andere ggz-instellingen, universitaire afdelingen, kennis-, expertise- en researchcentra, zowel op landelijk als op internationaal niveau. Het RGOc ondersteunt en faciliteert de uitvoering van deze onderzoeksprogramma's in de noordelijke ggz. Hieronder volgt een korte opsomming van de belangrijkste samenwerkingsverbanden.

NESDA

The **N**etherlands **S**tudy of **D**epression and **A**nxiety ([NESDA](#)) is een grote landelijke studie naar depressie en angststoornissen, geïnitieerd door VUmc, UMCG en LUMC. Hieraan nemen verder verschillende ggz-instellingen deel, waaronder GGZ Friesland, GGZ Drenthe en Lentis. In samenwerking met VUmc en LUMC, worden er regelmatig NESDA- Noord bijeenkomsten gehouden, waarin onderzoekers elkaar treffen. De NESDA data worden ook door RGOc-onderzoekers gebruikt om onderzoeksvragen te beantwoorden.

NESDO

De **N**ederlandse **S**tudie naar **D**epressie bij **O**uderen ([NESDO](#)) is een onderzoek onder depressieve en gezonde mensen van 60 jaar en ouder, waarin men gedurende 6 jaar worden gevolgd. De studie sluit aan bij [NESDA](#), waardoor ook de gegevens van beide studies tezamen kunnen worden onderzocht. NESDO is een samenwerking van VUMC, LUMC, Radboud UMC, UMCG en een aantal ggz-instellingen, waaronder Lentis. Over de NESDO gegevens wordt regelmatig door onderzoekers uit het Noorden gepubliceerd.

GROUP

De [GROUP](#)-studie bestudeert het beloop van mensen met een psychose en hun familieleden. GROUP-partners UMCG, UMCU, AMC en MUMC werken nog steeds samen met een groot aantal ggz-instellingen. Over de gegevens van de derde meting wordt inmiddels gepubliceerd. GROUP heeft in 2018 - met ondersteuning van het RGOc en

RoQua - een online vervolgmeting voorbereid.

De centrale database van GROUP wordt beheerd binnen het Data Science Center. De Genetische Database van GROUP wordt sinds 2018 weer door UMC Utrecht beheerd. Om de gezamenlijke onderzoekstructuur ook voor de toekomst te behouden wordt de Psychosen Stichting opgericht.

Phrenos

Veel RGOc-instellingen zijn actief lid van Phrenos, het kenniscentrum dat beoogt het persoonlijk herstel en de maatschappelijke participatie van mensen met psychotische of andere ernstige en langdurige aandoeningen te bevorderen. Waar mogelijk wordt samengewerkt op het gebied van nascholingen en onderzoek, zoals het gezamenlijk onderzoek naar CAT, de validering van de iROC Het ZONMW project naar de kosteneffectiviteit van de Individuele Rehabilitatie Benadering (IRB) in samenwerking met Altrecht GGZ (dr. W. Swildens) en Tranzo (J. van Weeghel, naast Phrenos ook Tranzo/Tilburg University) werd in 2019 afgerond.

Trimbos

Met het Trimbos-instituut (Ti) als het landelijk kennisinstituut op het gebied van de geestelijke volksgezondheid en geestelijke gezondheidszorg is een lange traditie van samenwerking o.a. op het gebied van onderzoek in de langdurige zorg. Het IMPROVE project is een hecht samenwerkingsverband tussen het RGOc, het Trimbos- instituut, GGZ Friesland en De Friesland Zorgverzekeraar. Vanuit eerdere samenwerkingsprojecten met het Trimbosinstituut (dr. H. Michon) rondom arbeidsrehabilitatie/Individuele Plaatsing en Steun werd deelgenomen aan publicaties van promovendi van de UvA/GGZ Ingeest (M. Vukadin, T.T. Juurlink). In het verlengde hiervan werd op vraag van GGZ Drenthe ook over implementatie en onderzoek naar IPS geadviseerd.

RIBW Alliantie

Via het lectoraat maatschappelijke participatie van mensen met psychische beperkingen van dr. Charlotte Wunderink aan de Hanzehogeschool bestaat er nog verbinding met instellingen die zijn aangesloten bij de RIBW alliantie. Het betreft hier vooral onderzoek naar herstelgericht werken en sociale inclusie van mensen met EPA in het beschermd en begeleid zelfstandig wonen.

Psychose Consortium

Het landelijke [Psychose Consortium](#) richt zich op klinisch onderzoek naar behandelstrategieën bij mensen met een psychose. Het gaat om biologische, psychotherapeutische en psychosociale interventies.

Het consortium wordt gecoördineerd door onderzoekers van het UMCG, UMCU, AMC, ErasmusMC en het MUMC. Er zijn regelmatig gezamenlijke gezamenlijke onderzoekspresentaties geweest. In 2018 ging onder de vlag van het Psychose Consortium een onderzoek van start naar medicatie na een eerste psychose: [HAMLETT](#). Regie en coördinatie ligt in Groningen bij prof. dr. Iris Sommer en prof. dr. Wim Veling.

Hogescholen in Nederland

De laatste jaren is de samenwerking met de hogescholen in het Noorden sterk geïntensiveerd via zogenaamde RAAK-projecten en via promotietrajecten van hogeschooldocenten bij (co)promotores gelieerd aan het RGOc.

Met de Hanzehogeschool wordt o.a. samengewerkt in het project Community participation through education Effectiveness of Supported Education (COMPARE; dr. J. van Busschbach in begeleidingscommissie).

Het RGOc werkt in verschillende projecten nauw samen met de Hogeschool Windesheim Zwolle. Het RGOc (dr. J.A.J. van der Krieke) was consortiumpartner in het door SIA-RAAK gefinancierde project naar “EHealth in de wijk: Ondersteuning voor de wijkverpleegkundige bij het indiceren van eHealth”.

Met het lectoraat Bewegen, Gezondheid en Welzijn is verbinding via de lector, dr. J.T. van Busschbach (ook werkzaam bij het RGOc). Binnen het project vanuit RAAK-Publiek gelden gefinancierde project “Patient Reported Outcome Measures voor Psychomotorische Therapie: Doen en Meten” wordt samengewerkt met Dr. E.H. Bos van het ICPE en met het RoQua team dat een portal bouwde waarmee zelfstandig gevestigde psychomotorisch therapeuten (PMT-ers) hun behandeling kunnen evalueren en de betrokkenheid van de cliënt bij het beloop van de behandeling kunnen vergroten. In het door Het RAAK-PRO gefinancierde onderzoek “Seksueel trauma bij mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB): de inzet van psychomotorische therapie” wordt samengewerkt met de VU en de Radboud Universiteit.

Dr. E.C.D. van der Stouwe, MSc, promoveerde in 2019 op het project naar de resultaten van een psychomotorische weerbaarheidstraining gericht op het voorkomen van (re) victimisatie van mensen met een psychotische

kwetsbaarheid (BeatVic), een onderzoek waarbij het RGOc samenwerken met de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen (prof. dr. M. Pijnenborg) en dit lectoraat.

Sinds 2019 werkt het RGOc ook met hogeschool Viaa in Zwolle samen. En specifiek met de Academie Social Work & Theologie, en daarbinnen het lectoraat Centrum voor Samenlevingsvraagstukken dat tevens Werkplaats Sociaal Domein is voor de regio Zwolle. Brugfunctie in deze samenwerking vervult F.A. Haarsma-Wisselink MA, die naast haar rol als docent-onderzoeker bij Viaa, in april 2019 een start maakte met haar vijfjarige promotieonderzoek 'Het goede leven van mensen met psychosegevoeligheid die begeleid of beschermd wonen' bij het RGOc. Dit phd-traject maakt deel uit van de door NWO gesubsidieerde FOCUS studie die als titel draagt 'Fostering social integration for people with psychosis: How to create effective collaborative working in community care and supported housing. Eerste promotor, tevens hoofdonderzoeker, is prof. dr. R. Bruggeman (RGOc), tweede promotor prof. dr. T. Abma (Amsterdam UMC). Co-promotoren zijn dr. G.F. Bos (Amsterdam UMC) en dr. J.A.J. van der Krieke (RGOc).

Met de Hanzehogeschool, het [Lectoraat Rehabilitatie](#) (lector dr. E. L. Korevaar) en het [Lectoraat Maatschappelijke participatie van mensen met psychische beperkingen](#) (lector dr. C. Wunderink) wordt samengewerkt onder andere binnen een groot gezamenlijk project rond Ambulantisering van de ggz in samenwerking met een groot aantal RIBW instellingen (dr. E. Visser).

Afdelingen binnen het UMCG

Met de vakgroep [Epidemiologie](#) wordt nauw samengewerkt: op het gebied van Health Technology Assessment met dr. Talitha Feenstra, voor de genetische epidemiologie met dr. Behrooz Alizadeh en voor metabole stoornissen met dr. Eva Corpelijn.

Binnen het [Cognitive Neuroscience Center](#) is met name prof. dr. André Aleman mede-initiator van een groot aantal klinische studies binnen de RGOc-instellingen, vooral op het gebied van de psychotische stoornissen. Ook Marie-José van Tol is vanuit het NIC actief als initiator van klinisch depressieonderzoek.

Met de vakgroep [Bewegingswetenschappen](#) van de Rijksuniversiteit Groningen

wordt samengewerkt rondom de ontwikkeling en onderzoek naar de Methode voor Stem-Stoot-Stamp (dr. C. Boerhout, dr. J.T van Busschbach) en rondom een bewegingsgerichte interventie voor vluchtelingen (Dr. E Hartman).

Er is een goede samenwerking met het [Interdisciplinair Centrum voor Psychopathologie en Emotieregulatie \(ICPE\)](#), waar onderzoekers van het UCP zich in hebben verenigd, die zich vooral bezig houden met stemming- en angststoornissen.

Bij de ouderenpsychiatrie verricht dr. Marij Zuidersma de [iCASE-studie](#): een onderzoek naar de behandeling van depressie bij mensen met cognitieve problemen.

Ook het [Netwerk EHealth](#) werkt nauw samen met onderzoekers van het ICPE. Hier is in 2015 een gezamenlijk promotie onderzoek gestart onder leiding van prof. dr. Marieke Wichers ([Trans-ID](#)). Een tweede gezamenlijk promotietraject van RGOc en ICPE is het onderzoek naar de toepassing van de [Experienced Sampling Methode](#) bij de diagnostiek van mensen met een bipolaire stoornissen en bij mensen met een eerste psychose.

Daarnaast maakt het ICPE o.a. voor de [TRAILS-studie](#) en de [ARIADNE-studie](#) gebruik van het [Data Science Center](#) van het RGOc.

EU-GEI

Het EUropean network of national schizophrenia networks studying Gene-Environment

Interactions ([EU-GEI](#)) is een groot Europees project waarin het RGOc via GROUP participeerde. Deze studie is inmiddels afgerond. De coördinatie van dit project ligt bij de Universiteit Maastricht. Vanuit GROUP wordt nog met andere partners, met vergelijkbare cohorten, samengewerkt.

DISCoVR

Bij mensen met een psychotische aandoening komt het vaak voor dat zij problemen hebben in sociaal contact. Een belangrijke reden hiervoor is dat zij moeite kunnen hebben om zich te verplaatsen in de ander: het kan moeilijk voor hen zijn om in te schatten wat de ander denkt, voelt of wil. Doel van [DiSCoVR](#) is

om deze problemen in de sociale cognitie te verminderen, door middel van een Virtual Reality-training van 16 sessies. Geoefend wordt met sociale situaties in een virtuele omgeving.

Momenteel wordt de effectiviteit van DiSCoVR onderzocht in een *randomized controlled trial* (gerandomiseerde gecontroleerde klinische effectstudie) door deze te vergelijken met een virtual reality-ontspanningstherapie. Aan deze studie nemen naast RGOc- instellingen UCP van het UMCG en GGZ Drenthe ook GGZ Delfland en Zeeuwse gronden deel. We zijn vooral geïnteresseerd in mogelijke verbeteringen in de sociale cognitie en het sociaal functioneren.

BeatVic

Mensen met een diagnose in het psychosespectrum lopen een verhoogd risico slachtoffer te worden van geweld. Op basis van een victimisatiemodel dat bestaat uit verschillende factoren die geassocieerd lijken te zijn met victimisatie, is een psychomotorische weerbaarheidstraining met kickboks-oefeningen ontwikkeld.

Door middel van een RCT wordt gekeken naar het effect van de interventie op de verschillende risicofactoren van victimisatie door middel van interviews, vragenlijsten en MRI-scans. Met follow-up metingen zullen we het effect op victimisatie en enkele

generieke maten op lange termijn in kaart brengen. Momenteel worden de resultaten van BEATVIC geanalyseerd.

Het BeatVic project is een samenwerking van GGZ Drenthe, UCP, GGZ Friesland, Lentis, Dimence en Arkin.

CAT

In het voorjaar van 2017 zijn alle metingen in het kader van het onderzoek naar Cognitieve Adaptatie Training afgerond. Het artikel waarin de resultaten worden gepresenteerd zal begin 2020 worden gepubliceerd. Uit het onderzoek is gebleken dat CAT helpt bij het verbeteren van het dagelijks functioneren, opvallend genoeg werd er ook een kleine verbetering van de cognitie waargenomen.

De multicenter RCT heeft ook inzichten gegeven in de belemmerende en bevorderende factoren voor de implementatie van CAT in de reguliere zorg. Om de implementatie van CAT in de reguliere zorg goed vorm te geven, is in het

najaar van 2018 een implementatieonderzoek gestart. Het implementatiemodel dat wordt getoetst in dit onderzoek zal naar verwachting ook aanknopingspunten bieden voor de implementatie van andere psychosociale interventies. In 2019 is het grootste deel van de data verzameld. In 2020 zal dit verder uitgewerkt worden in publicaties en een proefschrift.

Het CAT-implementatie onderzoek wordt uitgevoerd door drs. Michelle van Dam. Het promotieteam bestaat uit dr. Lisette van der Meer, dr. Ellie van Setten, prof. dr. Marieke Pijnenborg, prof. dr. Jaap van Weeghel en prof. dr. Stynke Castelein.

Dit Ben Ik

Wanneer je een lange tijd verblijft in een ggz-instelling, kan het zijn dat je je eigen rollen, talenten en kwaliteiten vergeet. Er is subsidie beschikbaar gesteld om een nieuwe interventie te ontwikkelen die mensen kan ondersteunen om aan de hand van hun levensgeschiedenis vergeten of verloren eigenschappen en kenmerken van zichzelf te (her)ontdekken. Het ontwikkelen van een passende interventie heeft in een veelzijdig team plaatsgevonden, bestaande uit onderzoekers, hulpverleners, (familie)ervaringsdeskundigen, cliënten, en experts in verschillende gebieden. De ontwikkeling van de interventie is in 2018 afgerond. Op de website deontdekkingsreisvanmijnleven.nl wordt nieuws over de interventie gepubliceerd. In 2019 is een implementatietour gestart, gesponsord door de Social Run. Deze tour is binnen drie Lentis-locaties voor beschermd wonen gekoppeld aan een kwalitatief feasibility onderzoek, waarvan begin 2020 de nameting zal worden afgerond. In 2019 is bij NWO subsidie aangevraagd voor een grootschalig effectiviteitsonderzoek en voor de digitalisering van Dit Ben Ik, in samenwerking met Dr. Hanneke Muthert van de faculteit Religiewetenschappen (RuG), zodat zingeving nog meer aandacht krijgt in het project.

Het onderzoeksteam bestaat uit Tessa Jonker (onderzoeker), Heleen Wadman (ervaringsdeskundige), Marjon Huiting (familie-ervaringsdeskundige), dr. Ellie van Setten, dr. Lisette van der Meer, dr. Charlotte Wunderink, dr. Hanneke Muthert, prof. dr. Marieke Pijnenborg, en prof. dr. Jaap van Weeghel.

ART

In juni 2016 werd het werkboek ART gepubliceerd: Actief heRstel in de Triade. ART is een zorgmodel dat een vernieuwend kader biedt voor de langdurige ggz en waarin het denken in termen van herstel en herstelondersteunende zorg een prominente plek heeft gekregen. Dit vernieuwende kader is bedoeld om de zorg voor mensen met een psychiatrische aandoening die al lang binnen ggz- en RIBW-instellingen wonen en bij wie het herstel is gestagneerd te verbeteren.

De kunst van ART gaat over echt contact maken en weer aansluiting vinden bij de oorspronkelijke wensen en behoeften. Daarvoor is een actieve triade nodig die zorgt voor een uitdagende omgeving waarin cliënten zich uitgenodigd en uitgedaagd voelen om te werken aan herstel en naast hulpverlening vooral ook hoopverlening ervaren. ART zal zich de komende jaren verder ontwikkelen. Het werkboek beschrijft het model volgens de inzichten van vandaag, inclusief een modelgetrouwheidsschaal en is geschreven voor professionals, cliënten en hun naasten.

In een samenwerking tussen stichting HIC, stichting Phrenos, GGZ Breburg, VUMC en Lentis wordt onderzoek gedaan naar de validiteit en betrouwbaarheid van de ART-monitor. Dat onderzoek is in 2017 van start gegaan en is in 2019 afgerond. Op basis van de resultaten bleek dat de ART monitor een valide en betrouwbaar instrument is om de implementatie van ART binnen teams te meten.

Over Het Rob Giel Onderzoekcentrum

Historie

Het Rob Giel Onderzoekcentrum, opgericht in 2000 door GGZ Friesland, GGZ Drenthe, Lentis en het Universitair Centrum Psychiatrie van het UMCG, heeft als doel gezamenlijk onderzoek te doen naar de kwaliteit van de zorg in de noordelijke geestelijke gezondheidszorg. Met de toetreding van de Dimence Groep en Mediant in 2011 is het RGOc gebied uitgebreid met de provincie Overijssel.

Naamgever Rob Giel was van 1969 tot 1994 hoogleraar Sociale Psychiatrie in Groningen. Zijn onderzoek richtte zich vooral op de evaluatie van beleid, organisatie en structuur van de regionale instellingen voor geestelijke gezondheidszorg.

Het RGOc richtte zich de eerste jaren vooral op zorgonderzoek naar chronische psychiatrische aandoeningen. Deze koers wijzigde in 2012. Het onderzoek strekt zich nu uit over drie domeinen van de ggz, te weten de psychotische stoornissen, de stemmings- en angststoornissen en de ouderenpsychiatrie.

Het onderzoeksprogramma kenmerkt zich nu door grote beloopstudies, met daarbinnen unieke mogelijkheden voor multicenter behandelstudies.

De sterke band met de hogescholen in Noord-Nederland vormt een goede stimulans voor praktijk gebonden onderzoek. Tegelijkertijd faciliteert het RGOc binnen de intensieve samenwerking met de universiteit ook onderzoek naar onderliggende mechanismes.

Door de lange traditie met het Psychiatrisch Casus Register Noord-Nederland en de belangrijke centrumfunctie in het noorden, is het RGOc bij uitstek geschikt om de kwaliteit en (kosten-)effectiviteit van de zorg over langere periodes in kaart te brengen.

Missie RGOc

De missie van het RGOc is het verrichten van wetenschappelijk onderzoek op het gebied van zorg voor mensen met psychiatrische aandoeningen. Dat doen we binnen een regionaal samenwerkingsverband van ggz-instellingen, die zorg verlenen aan mensen met deze aandoeningen.

Het RGOc streeft naar kwalitatief hoogstaand onderzoek dat voldoet aan de geldende internationale wetenschappelijke standaarden. De verbinding tussen wetenschap en praktijk staat hierbij centraal.

Het RGOc heeft een brugfunctie: het zorgt er enerzijds voor dat premissen en werkwijzen die zich in de zorgpraktijk hebben ontwikkeld wetenschappelijk worden getoetst, en anderzijds dat vernieuwende (theoretische) zienswijzen kunnen worden onderzocht door toepassing in de praktijk. Hierin voelt het RGOc de verantwoordelijkheid om een instellings-overstijgende data-infrastructuur te faciliteren. Omdat het RGOc behandelaren en cliënten zo direct mogelijk wil laten profiteren van het onderzoek ligt de focus op zorg gerelateerd onderzoek.

Werkwijze RGOc

Het RGOc bevordert de interactie tussen wetenschap en praktijk. De RGOc-onderzoekers beantwoorden niet alleen onderzoeksvragen die vanuit de praktijk gesteld worden, maar toetsen tegelijkertijd wetenschappelijke vragen in de klinische praktijk.

Deze wisselwerking is essentieel om de kwaliteit van zorg te kunnen verbeteren.

Het RGOc heeft de (onderzoeks)focus op psychotische stoornissen, stemming en angst-stoornissen en ouderenspsychiatrie. Rondom deze onderzoekslijnen zijn netwerken geformeerd waarin onderzoekers en/of behandelaren met onderzoekstijd en -ambitie uit de RGOc- instellingen bijeenkomen om gezamenlijk onderzoeksplannen te ontwikkelen zodat een *state of the art* zorgpraktijk kan ontstaan. De netwerken worden gecoördineerd door RGOc-onderzoekers.

Daarnaast hebben onderzoekers van het RGOc de verantwoordelijkheid voor het opzetten, onderhouden en analyseren van het zogenaamde Data Science Center met longitudinale datasets over zorggebruik en behandel aanbod van het merendeel van de in het RGOc deelnemende instellingen. Hiermee kunnen veranderingen in de zorg en actuele vragen rondom behoefte aan zorg, aangeboden zorg en behandel evaluatie en - uitkomsten worden onderzocht. Deze datasets kunnen daarbij ook gebruikt worden als toevoeging of vergelijkingsgroep bij nieuw te verzamelen data.

Organisatie

De Stuurgroep van het RGOc bestaat uit de leden van de Raden van Bestuur van de betrokken noordelijke ggz-instellingen en de hoogleraar/afdelingshoofd van het Universitair Centrum Psychiatrie van het UMCG, met het hoofd RGOc als adviseur. De Stuurgroep komt gemiddeld driemaal per jaar bijeen en is verantwoordelijk voor de voorwaarden waaronder het onderzoeksprogramma kan worden uitgevoerd.

Het Rob Giel Onderzoekcentrum bestaat uit een groot aantal wetenschappelijke en ondersteunende medewerkers van de Dimence Groep, GGZ Drenthe, GGZ Friesland, Lentis, Mediant en het Universitair Centrum Psychiatrie van het UMCG, die participeren in bij het RGOc passend onderzoek. Samen vormen zij het wetenschappelijk platform van het RGOc, waarin behandelaren in de praktijk van de noordelijke ggz en wetenschappelijke onderzoekers werken aan gemeenschappelijke onderzoeksvraagstellingen.

De algehele coördinatie, afstemming en leiding van het onderzoekcentrum berust bij het hoofd van het RGOc, prof. dr. Richard Bruggeman. Bruggeman treedt daarnaast op als adviseur van de Stuurgroep. De kernformatie bestaat naast het hoofd RGOc uit (senior) onderzoekers, een databasemanager en secretaresse/communicatie- medewerker.

De kernformatie is actief betrokken bij de verschillende projecten door middel van begeleiding, methodologische ondersteuning en bij analyse van data en schrijven van rapporten en artikelen. Naast de kernformatie is er een groot aantal (parttime) aanstellingen van onderzoekers en promovendi.

De RGOc staf wordt gevormd door de coördinatoren van de Netwerken Ouderen psychiatrie, Stemnings- en Angststoornissen en Psychotische Stoornissen en het

Data Science Center, de coördinator Cliëntenparticipatie en de communicatie-medewerker en de programmaleider. Deze staf overlegt op vaste momenten over de voortgang en onderlinge afstemming van de projecten.

De voortgang wordt bewaakt in maandelijks overleg met één van de Stuurgroepleden (afdelingshoofd UCP), regelmatig overleg met de voorzitter van de RGOc Stuurgroep en tijdens de RGOc Stuurgroepvergaderingen.

Binnen het Wetenschappelijk Beraad (WB), bestaande uit (senior) onderzoekers van de instellingen en van het RGOc, worden de hoofdlijnen van het onderzoeksprogramma en de lopende onderzoeken in de zes ggz-instellingen besproken en op elkaar afgestemd. Het WB staat garant voor goede betrekkingen met de ggz-instellingen en kan waar nodig invloed uitoefenen. Het WB werkt samen met Lentis-Research, Wetenschappelijk Onderzoek en Opleiding (WO & O, GGZ Friesland), COP (GGZ Drenthe), de Commissies Wetenschappelijk Onderzoek (CWO) van de Dimence Groep en van Mediant. Het Wetenschappelijk Beraad vergadert tweemaal per jaar. Eén van die vergaderingen valt samen met de jaarlijkse *Invitational Conference*, die in juni wordt gehouden. De andere vergadering gaat vooraf aan of valt samen met het jaarlijkse RGOc symposium in december. Met ingang van de nieuwe vijfjaren-cyclus in 2020 wordt naar een nieuwe structuur toe gewerkt, waarbij onderzoekers in de instellingen, directer bij het RGOc betrokken worden door de RGOc contactpersonen.

Op de jaarlijkse *Invitational Conference* wordt het jaarverslag gepresenteerd en worden onderzoeksplannen voor het komende jaar besproken. Ook worden hier nieuwe ontwikkelingen en veranderingen binnen het RGOc aan de leden voorgelegd. Dit kan om inhoudelijke en organisatorische zaken gaan. Voor deze jaarvergadering worden leden van het WB, de Stuurgroep en vertegenwoordigers van de verschillende cliëntenraden uitgenodigd. De Werkgroep Cliëntenparticipatie vergadert zelf in ieder geval ook twee keer per jaar.

Naast bovengenoemde bijeenkomsten zijn er vergaderingen van de RGOc-netwerken; zie hiervoor pag. 6 in dit jaarverslag.

Financiën

Het wetenschappelijk onderzoek van het RGOc wordt gefinancierd door de jaarlijkse bijdragen van de participerende instellingen, ca. € 500.000. Het budget van het RGOc behelst de structurele bekostiging van de kernformatie. De begroting wordt ieder jaar voorgelegd aan de RGOc Stuurgroep. Ook wordt aan de Stuurgroep jaarlijks verantwoording afgelegd door het hoofd van het RGOc middels een financieel jaarverslag.

Elk onderzoek heeft vaak een eigen (aanvullende) financiering die bestaat uit een mix van 1e (UMCG), 2e (ZonMw, NWO), 3e (overheid, particuliere fondsen) en 4e (industrie) geldstroom. De omvang van deze extra financiële middelen bedroegen in het verslagjaar naar schatting € 600.000 (los van de financiering door de ggz-instelling zelf). De verantwoordelijkheid voor deze vorm van financiering berust bij de betrokken projectleider.

De samenstelling van de diverse gremia in 2019

Stuurgroep

Dr. A.D.F. Dhondt, Raad van Bestuur GGZ Friesland
Drs. P. van der Noord, Raad van Bestuur GGZ Drenthe
Prof. dr. R.A. Schoevers, psychiater, afdelingshoofd UCP (UMCG)
Drs. A.H. Storm, lid Raad van Bestuur Lentis
Drs. G. Uijterwaal-op 't Rood, lid Raad van Bestuur Mediant
Drs. H. van der Wal (voorzitter), Raad van Bestuur Dimence Groep

Kernformatie van het RGOc

Prof. dr. R. Bruggeman, senior onderzoeker/psychiater en hoofd RGOc (0,6 fte)
Prof. dr. D.C. Cath, hoogleraar zorginnovatie/psychiater (0,2 fte)
M. Bak, aandachtsfunctionaris cliëntenbetrokkenheid RGOc (0,11 fte)
Dr. A.A. Bartels-Velthuis, netwerkcoördinator/senior onderzoeker (0,8 fte)
Dr. R.H.S. van den Brink, netwerkcoördinator/senior onderzoeker (0,8 fte)
Dr. J.T. van Busschbach, netwerkcoördinator/senior onderzoeker (0,2 fte)
Dr. E.J. Liemburg, netwerkcoördinator/senior onderzoeker (0,6 fte)
M. Messchendorp, coördinator RGOc Academie/comm.medewerker (0,8 fte)
Dr. E. Visser, onderzoeker (1,0 fte)

Wetenschappelijk Beraad

Drs. J. Arends, psychiater GGZ Drenthe
Dr. I.D.C. van Balkom, directeur Jonx, kinder- en jeugdpsychiater Lentis
Dr. M.K. de Boer, psychiater UMCG
Dr. N. Boonstra, opleider verpleegkundig specialisten GGZ Friesland/lector zorginnovatie
Noordelijke Hogeschool Leeuwarden
Prof. dr. S. Castelein, senior onderzoeker Lentis Research
Dr. D.C. Cath, psychiater, a-opleider GGZ Drenthe
Dr. B.C.M. Haarman, psychiater en hoofd behandelenzaken UMCG
Dr. F. Jörg, senior onderzoeker GGZ Friesland
Dr. L. Kronenberg, opleider verpleegkundig specialisten/onderzoeker
Dimence Groep
Dr. P.D. Meesters, ouderenpsychiater Van Andel Ouderenpsychiatrie/
GGZ Friesland
Prof. dr. G.H.M. Pijnenborg, senior onderzoeker GGZ Drenthe/RUG/UMCG
Dr. B. Sizoo, senior onderzoeker Dimence Groep

Prof. dr. W.A. Veling, psychiater en senior onderzoeker UMCG
Drs. A.A. Verlinde, psychiater Mediant
Dr. A. Wunderink, psychiater en senior onderzoeker GGZ Friesland

RGOc Netwerk Psychotische Stoornissen

Prof. dr. A. Aleman, hoogleraar Cognitieve Neuropsychiatrie Neuro Imaging Center UMCG
Drs. J. Arends, psychiater en onderzoeker GGZ Drenthe
Dr. A.A. Bartels-Velthuis, senior onderzoeker RGOc/CIP Lentis
Dr. N. Boonstra, lector Noordelijke Hogeschool Leeuwarden en onderzoeker GGZ Friesland
Prof. dr. R. Bruggeman, hoofd RGOc en psychiater Universitair Centrum Psychiatrie UMCG en hoogleraar Psychotische Stoornissen RUG
Dr. J.T. van Busschbach, senior onderzoeker RGOc en Lector Windesheim
Prof. dr. S. Castelein, hoogleraar Herstelbevordering bij EPA RUG en hoofd Lentis Research
G. Hadders-Prins, cliëntvertegenwoordiger
Dr. F. Jörg, senior onderzoeker GGZ Friesland/RGOc/ICPE
Dr. H. Knegtering, psychiater en senior onderzoeker Lentis
Dr. E.J. Liemburg, senior onderzoeker Lentis/RGOc/UMCG
Drs. I. Oosterholt, klinisch psycholoog en onderzoeker Dimence Groep
Prof. dr. M. Pijnenborg, hoogleraar klinische psychologie RUG en gz-psycholoog/onderzoeker GGZ Drenthe
Prof. dr. I.E.C. Sommer, psychiater en hoogleraar psychiatrie UMCG
Prof. dr. W. Veling, psychiater en onderzoeker Universitair Centrum Psychiatrie UMCG en hoogleraar De Sociale Context Van Psychose UMCG
Dr. E. Visser, senior onderzoeker UMCG
Drs. ing. S. Vos, cliëntvertegenwoordiger
Dr. J.T.W. Wigman, onderzoeker ICPE/RGOc/GGZ Friesland
Dr. A. Wunderink, psychiater en senior onderzoeker GGZ Friesland

Samenstelling Netwerk Ouderenpsychiatrie

Dr. M.L. Boshuisen, ouderenpsychiater Lentis
R. Bouman, promovendus ouderenpsychiatrie Universitair Centrum Psychiatrie UMCG
Dr. R.H.S. van den Brink, psycholoog, senior onderzoeker RGOc
Drs. P. van Dalen, ouderenpsychiater Dimence Groep
Drs. S.D.M van Dijk, promovendus ouderenpsychiatrie Universitair Centrum Psychiatrie UMCG
Dr. H.W. Jeurig, ouderenpsychiatrie Universitair Centrum Psychiatrie UMCG

P. Hilkhuisen, cliëntvertegenwoordiger
Drs. A. Lugtenburg, ouderenpsychiater GGZ Drenthe
Dr. P.D. Meesters, ouderenpsychiater Van Andel Ouderenpsychiatrie, GGZ Friesland
Prof. dr. R.C. Oude Voshaar, hoogleraar ouderenpsychiatrie Universitair Centrum Psychiatrie UMCG
Drs. M.S. Spruit-Veenstra, promovendus ouderenpsychiatrie Universitair Centrum Psychiatrie UMCG
Drs. A.A. Verlinde, ouderenpsychiater Mediant
Dr. M. Zuidersma, bioloog, postdoc Universitair Centrum Psychiatrie UMCG

Samenstelling NNNSA

Dr. E.J. Liemburg, onderzoeker, netwerk coördinator
Dr. A.A. Bartels-Velthuis, psycholoog, senior onderzoeker RGOc/Lentis
Dr. J. Bastiaansen, onderzoeker UMCG/GGZ Friesland
J.W.J. Bastiaansen, cliëntvertegenwoordiger Depressievereniging
Dr. M.K. de Boer, psychiater, UCP, UMCG
Dr. D.C. Cath, psychiater, A-opleider GGZ Drenthe/RGOc
Drs. M. Chrispijn, psychiater, Dimence
Dr. B. Doornbos, psychiater, onderzoeker, GGZ Drenthe
Dr. B.C.M. Haarman, psychiater, UCP, UMCG
Drs. E. van 't Hag, onderzoeker UCP/UMCG
Dr. W. van Hout, psycholoog RuG/Lentis
Dr. L. Lommen, psycholoog, RuG/GGZ Drenthe
Dr. H. Mulder, ziekenhuisapotheker, Wilhelmina Ziekenhuis Assen
L. van Nuil, Clientvertegenwoordiger Dimence
Drs. N. Schimmel, onderzoeker UCP/UMCG
Dr. H.J.R. Hoenders, psychiater, Lentis
Dr. R.A. Schoevers, psychiater, UCP/UMCG
Dr. M.J. van Tol, onderzoeker, UMCG
Dr. Date van der Veen, psycholoog, UCP/UMCG
Drs. Hans Kamphuis, psychiater, PsyQ
Dr. Frederique Jörg, onderzoeker, UMCG/GGZ Friesland
Dr. Peter de Jong, onderzoeker, RuG
Dr. Wibke Franzen, psycholoog, PsyQ
Dr. Melissa Chrispijn, psychiater, Dimence
Dr. C. Slofstra, onderzoeker, Lentis
Dr. S. Groen, onderzoeker, GGZ Drenthe
Dr. E. Smith-Venema, psycholoog, GGZ Drenthe
Dr. J.T. van Busschbach, RGOc

Samenstelling Netwerk eHealth

Dr. A. de Bildt, psycholoog en onderzoeker Accare
Dr. N. Boonstra, senior onderzoeker, opleider verpleegkundig specialist GGZ Friesland en lector Noordelijke Hogeschool Leeuwarden
Drs. F.M. Bos, promovenda RGOc
Dhr. R. van der Vloed, Lentis
Dr. S. van Dekken, GGZ Friesland
Dhr. T. Hoekman, GGZ Friesland
Drs. A. Dol, Hanzehogeschool, Instituut voor Communicatie, Media en IT
Dr. Ir. M. Hettinga, lector ICT Innovaties in de Zorg, Hogeschool Windesheim
T. Hoekman, GGZ Friesland
Dr. T.J.W.M. Janssen, associate lector ICT Innovaties in de Zorg, Hogeschool Windesheim
G. Huijsse MSc, projectmanager eHealth, Dimence Groep
Drs. A. van Hout, ICT Innovaties in de Zorg, Hogeschool Windesheim en promovenda UvA
T. Koiter, cliëntvertegenwoordiger
Dr. J.A.J. van der Kriek, onderzoekskoördinator, RGOc
G. Kwant, cliëntvertegenwoordiger
Dhr. M. van Rossum, GGZ Drenthe
Drs. A. Schilder, Hogeschooldocent en afstudeercoördinator Toegepaste Psychologie, Hanzehogeschool
M. Schurer MSc, Hanzehogeschool, Lectoraat New Business & ICT
Drs. J van der Staak, Hanzehogeschool
Drs. D.C. van der Veen, voorzitter eHealth projectgroep, UCP
Drs. E. Veermans, technisch adviseur, RGOc

Redactieraad RGOc-reeks

Dr. A.A. Bartels-Velthuis
Dr. R.H.S. van den Brink, voorzitter
M. Messchendorp, secretaris

Promovendi RGOc ultimo 2019

Aardema, Hettie
[Apeldoorn, Sanne](#)
[Bos, Fionneke](#)
[Bouman, Renske](#)
[Brouwer, Jurriaan](#)
[Dam, Michelle van](#)

[Es, Frank van](#)
[Geraets, Chris](#)
[Geugies, Hanneke](#)
Grevink, Mirjam
[Habtewold, Tesfa](#)
[Helmich, Marieke](#)
[Kan, Kaying](#)
[Konings, Steef](#)
Kuipers, Sonja
[Kuis, Daan Jan](#)
[Kunkels, Yoram](#)
[Malda, Aaltsje](#)
[Nijman, Saskia](#)
[Ornée, Daan](#)
Post, Debby
[Sanches, Sarita](#)
[Smit, Arnout](#)
Smit, Manon
Stobbe, Kelly
[Veenstra, Martine](#)
[Vogel, Sjoerd](#)
[Vries de, Bertine](#)

Overzicht van lopende projecten

In dit overzicht vindt u alle onderzoeken waarbij het RGOc betrokken is met een link naar de onderzoeksbeschrijving.

Doelmatigheid	HY	Stemming- en Angst
IMPROVE	Immune	Cannabidiol studie
KEA-IRB	MERIT	I-SHARED
SFT-studie	MIRROR	Ketaminestudie
	Personality and Coping	MOPHAR
EHealth	PHAMOUS	NESDA
Dagboekstudie	Pilot Functionele remissie	NESDO
DiSCoVR (pilot)	Power-pilot	NEW-PRIDE
DiSCoVR (RCT)	PROGR-S	RELATE-TRD
TREAT	PSYCHE	SLEEPREG-BD
	RAF	STEPS-BD
Ouderenspsychiatrie	Social Predictors of Psychotic Experiences	TRANS_ID afbouw
iCASE	STEM	TRANS-ID herstel
SFT-PMT	TRENSS	Yoga en depressie
ROM-GPS	Virus, ontsteking en psychose	Zelf-i
Voeding en ouderenspsychiatrie	Virtual Reality	
	VRET.P	Overig onderzoek
Psychosen	SVH	Doen en meten
AVHRS-Q		Duurzaam verblijf
BeatVic	Register/RoQua	KIM
CAT	PCR-NN	MOVE
C-Remediatie	RoQua/ROM	
FEDOZ		
GROUP-studie		
GUTS-studie		

Publicaties RGOc 2019

Internationale tijdschriften

Om de links naar de volledige tekst te kunnen openen, heeft u soms een RGOc intranetaccount nodig. [Klik hier](#) om een intranetaccount aan te vragen.

Arts MHL, Benraad CEM, Hanssen D, Hilderink P, Jonge de L, Naarding P, Lucassen P, Oude Voshaar RC. (2019). Frailty and Somatic Comorbidity in Older Patients With Medically Unexplained Symptoms. *Journal of the American Medical Directors Association*, 20: 1150-1155. [[Volledige tekst](#)]

Bebber van J, Wigman JTW, Meijer RR, Terluin B, Sytema S, Wunderink L. (2019). Searching for the optimal number of response alternatives for the distress scale of the four-dimensional symptom questionnaire. *BMC psychiatry*, 19: 103. [[Volledige tekst](#)]

Bellemans T, Didden R, Busschbach van JT, Hoek PTAP, Scheffers MWJ, Lang RB, Lindsay WR. (2019). Psychomotor therapy targeting anger and aggressive behaviour in individuals with mild or borderline intellectual disabilities: a systematic review. *Journal of Intellectual & Developmental Disability*, 44: 121-130. [[Volledige tekst](#)]

Bos FM, Snippe E, Bruggeman R, Wichers M, Krieke van der L. (2019). Insights of Patients and Clinicians on the Promise of the Experience Sampling Method for Psychiatric Care. *Psychiatric services*, appips201900050. [[Volledige tekst](#)]

Bringmann LF, Elmer T, Epskamp S, Krause RW, Schoch D, Wichers M, Wigman JTW, Snippe E. (2019). What do centrality measures measure in psychological networks? *Journal of abnormal psychology*, 128: 892-903. [[Volledige tekst](#)]

Dekker IP, Marijnissen RM, Giltay EJ, Mast van der RC, Oude Voshaar RC, Rhebergen D, Rius Ottenheim N. (2019). The role of metabolic syndrome in late-life depression over 6 years: The NESDO study. *Journal of affective disorders*, 257: 735-740. [[Volledige tekst](#)]

Dijk van SDM, Veenstra MS, Bouman R, Peekel J, Veenstra DH, Dalen van PJ, Asselt van ADI, Boshuisen ML, Alphen van SPJ, Brink van den RHS, Oude

Voshaar RC. (2019). Group schema-focused therapy enriched with psychomotor therapy versus treatment as usual for older adults with cluster B and/or C personality disorders: a randomized trial. *BMC psychiatry*, 19: 26. [\[Volledige tekst\]](#)

Dimitriadis M, Brink van den RHS, Comijs HC, Oude Voshaar RC. (2019). Prognostic effect of serum BDNF levels in late-life depression: Moderated by childhood trauma and SSRI usage? *Psychoneuroendocrinology*, 103: 276-283. [\[Volledige tekst\]](#)

Dinga R, Schmaal L, Penninx BWJH, Tol van MJ, Veltman DJ, Velzen van L, Mennes M, Wee van der NJA, Marquand AF. (2019). Evaluating the evidence for biotypes of depression: Methodological replication and extension of. *NeuroImage.Clinical*, 22: 101796. [\[Volledige tekst\]](#)

Donkersgoed van RJM, Jong de S, Rot aan het M, Wunderink L, Lysaker PH, Hasson-Ohayon I, Aleman A, Pijnenborg GHM. (2019). Measuring empathy in schizophrenia: The Empathic Accuracy Task and its correlation with other empathy measures. *Schizophrenia research*, 208: 153-159. [\[Volledige tekst\]](#)

Dreissen YEM, Dijk JM, Gelauff JM, Zoons E, Poppelen van D, Contarino MF, Zutt R, Post B, Munts AG, Speelman JD, Cath DC, Haan de RJ, Koelman JH, Tijssen MAJ. (2019). Botulinum neurotoxin treatment in jerky and tremulous functional movement disorders: a double-blind, randomised placebo-controlled trial with an open-label extension. *Journal of neurology, neurosurgery, and psychiatry*, 90: 1244-1250. [\[Volledige tekst\]](#)

Duin van D, Winter de L, Oud M, Kroon H, Veling W, Weeghel van J. (2019). The effect of rehabilitation combined with cognitive remediation on functioning in persons with severe mental illness: systematic review and meta-analysis. *Psychological medicine*, 49: 1414-1425. [\[Volledige tekst\]](#)

Fineberg NA, Dell'Osso B, Albert U, Maina G, Geller D, Carmi L, Sireau N, Walitza S, Grassi G, Pallanti S, Hollander E, Brakoulias V, Menchon JM, Marazziti D, Ioannidis K, Apergis-Schoute A, Stein DJ, Cath DC, Veltman DJ, Ameringen van M, Fontenelle LF, Shavitt RG, Costa D, Diniz JB, Zohar J. (2019). Early intervention for obsessive compulsive disorder: An expert consensus statement. *European Neuropsychopharmacology*, 29: 549-565. [\[Volledige tekst\]](#)

Flier van der FE, Kwee CMB, Cath DC, Batelaan NM, Groenink L, Duits P, Veen van der DC, Balkom van AJLM, Baas JMP. (2019). Cannabidiol enhancement of exposure therapy in treatment refractory patients with phobias: study protocol of a randomized controlled trial. *BMC Psychiatry*, 19: 69. [\[Volledige tekst\]](#)

Fuermaier ABM, Piersma D, Huntjens RJC, Waard de D, Westermann C, Bossert M, Lange KW, Weisbrod M, Bruggeman R, Aschenbrenner S, Tucha O. (2019). Simulated car driving and its association with cognitive abilities in patients with schizophrenia. *Schizophrenia research*, 204: 171-177. [\[Volledige tekst\]](#)

Geraets CNW, Beilen van M, Dijk van M, Kleijer H, Kohne C, Hoeven van der JH, Groen GJ, Curcic-Blake B, Schoevers RA, Maurits NM, Kortekaas R. (2019). Lack of analgesic effects of transcranial pulsed electromagnetic field stimulation in neuropathic pain patients: A randomized double-blind crossover trial. *Neuroscience letters*, 699: 212-216. [\[Volledige tekst\]](#)

Geraets CNW, Veling W, Witlox M, Staring ABP, Matthijssen SJMA, Cath D. (2019). Virtual reality-based cognitive behavioural therapy for patients with generalized social anxiety disorder: a pilot study. *Behavioural and cognitive psychotherapy*, 47: 745-750. [\[Volledige tekst\]](#)

Geugies H, Mocking RJT, Figueroa CA, Groot PFC, Marsman JC, Servaas MN, Steele JD, Schene AH, Ruhe HG. (2019). Impaired reward-related learning signals in remitted unmedicated patients with recurrent depression. *Brain*, 142: 2510-2522. [\[Volledige tekst\]](#)

Geugies H, Opmeer EM, Marsman JBC, Figueroa CA, Tol van MJ, Schmaal L, Wee van der NJA, Aleman A, Penninx BWJH, Veltman DJ, Schoevers RA, Ruhe HG. (2019). Decreased functional connectivity of the insula within the salience network as an indicator for prospective insufficient response to antidepressants. *NeuroImage Clinical*, 24: 102064. [\[Volledige tekst\]](#)

Groen SPN, Richters AJM, Laban CJ, Busschbach van JT, Deville WLJM. (2019). Cultural Identity Confusion and Psychopathology: A Mixed-Methods Study Among Refugees and Asylum Seekers in the Netherlands. *The Journal of nervous and mental disease*, 207: 162-170. [\[Volledige tekst\]](#)

Guloksuz S, Pries LK, Delespaul P, Kenis G, Luyck JJ, Lin BD, Richards AL, Akdede B, Binbay T, Altinyazar V, Yalincetin B, Gumus-Akay G, Cihan B, Soygur H,

Ulas H, Cankurtaran E, Kaymak SU, Mihaljevic MM, Petrovic SA, Mirjanic T, Bernardo M, Cabrera B, Bobes J, Saiz PA, Garcia-Portilla MP, Sanjuan J, Aguilar EJ, Santos JL, Jimenez-Lopez E, Arrojo M, Carracedo A, Lopez G, Gonzalez-Penas J, Parellada M, Maric NP, Atbasog Lu C, Ucoc A, Alptekin K, Saka MC, Genetic Risk and Outcome of Psychosis (GROUP) investigators, Arango C, O'Donovan M, Rutten BPF, Os van J. (2019). Examining the independent and joint effects of molecular genetic liability and environmental exposures in schizophrenia: results from the EUGEI study. *World Psychiatry*, 18: 173-182. [\[Volledige tekst\]](#)

Haarman BCM, Boer de MK, Gaag van der CM, Burger H, Nolen WA, Schoevers RA. (2019). Aspirin for recurrence prevention in bipolar disorder - promising, yet clinically understudied? *Bipolar disorders*, 21: 13-15. [\[Volledige tekst\]](#)

Hanssen DJC, Rabeling-Keus IM, Lucassen PLBJ, Naarding P, Brink van den RHS, Comijs HC, Penninx BWJH, Oude Voshaar RC. (2019). Measuring social support in psychiatric patients and controls: Validation and reliability of the shortened Close Persons Questionnaire. *Journal of psychiatric research*, 116: 118-125. [\[Volledige tekst\]](#)

Heij GJ, Penninx BWHJ, Velzen van LS, Tol van MJ, Wee van der NJA, Veltman DJ, Aghajani M. (2019). White matter architecture in major depression with anxious distress symptoms. *Progress in neuro-psychopharmacology & biological psychiatry*, 94: 109664. [\[Volledige tekst\]](#)

Huckins LM, Dobbyn A, Ruderfer DM, Hoffman G, Wang W, Pardini AF, Rajagopal VM, Als TD, Nguyen T H, Girdhar K, Boocock J, Roussos P, Fromer M, Kramer R, Domenici E, Gamazon ER, Purcell S, CommonMind Consortium, Schizophrenia Working Group of the PsyUniversity of Copenhagen, Schizophrenia Working Group of the Psychiatric Genomics Consortium, iPSYCH-GEMS Schizophrenia Working Group, Demontis D, Borglum AD, Walters JTR, O'Donovan MC, Sullivan P, Owen MJ, Devlin B, Sieberts SK, Cox NJ, Im HK, Sklar P, Stahl EA. (2019). Gene expression imputation across multiple brain regions provides insights into schizophrenia risk. *Nature genetics*, 51: 659-674. [\[Volledige tekst\]](#)

Huckins LM, Dobbyn A, Ruderfer DM, Hoffman G, Wang W, Pardini AF, Rajagopal VM, Als TD, T Nguyen H, Girdhar K, Boocock J, Roussos P, Fromer M, Kramer R, Domenici E, Gamazon ER, Purcell S, CommonMind Consortium, Schizophrenia Working Group of the Psychiatric Genomics Consortium, iPSYCH-GEMS Schizophrenia Working Group, Demontis D,

Borglum AD, Walters JTR, O'Donovan MC, Sullivan P, Owen MJ, Devlin B, Sieberts SK, Cox NJ, Im HK, Sklar P, Stahl EA. (2019). Publisher Correction: Gene expression imputation across multiple brain regions provides insights into schizophrenia risk. *Nature genetics*, 51: 1068. [[Volledige tekst](#)]

Huisman-van Dijk HM, Matthijssen SJMA, Stockmann RTS, Fritz AV, Cath DC. (2019). Effects of comorbidity on Tourette's tic severity and quality of life. *Acta Neurologica Scandinavica*, 140: 390-398. [[Volledige tekst](#)]

Invernizzi A, Halbertsma HN, Ackooij van M, Bais L, Boertien J, Renken RJ, Cornelissen FW, Laar van T. (2019). rTMS treatment of visual hallucinations using a connectivity-based targeting method - A case study. *Brain stimulation*, 12: 1622-1624. [[Volledige tekst](#)]

Jong de S, Donkersgoed van RJM, Timmerman ME, Rot aan het M, Wunderink L, Arends J, Gaag van der M, Aleman A, Lysaker PH, Pijnenborg GHM. (2019). Metacognitive reflection and insight therapy (MERIT) for patients with schizophrenia. *Psychological medicine*, 49: 303-313. [[Volledige tekst](#)]

Jong de S, Hasson-Ohayon I, Donkersgoed van RJM, Timmerman ME, Gaag van der M, Aleman A, Pijnenborg GHM, Lysaker PH. (2019). Predicting therapy success from the outset: the moderating effect of insight into the illness on metacognitive psychotherapy outcome among persons with schizophrenia. *Clinical psychology & psychotherapy*, 26: 650-660. [[Volledige tekst](#)]

Kleef van RS, Bockting CLH, Valen van E, Aleman A, Marsman JC, Tol van MJ. (2019). Neurocognitive working mechanisms of the prevention of relapse in remitted recurrent depression (NEWPRIDE): protocol of a randomized controlled neuroimaging trial of preventive cognitive therapy. *BMC psychiatry*, 19: 409. [[Volledige tekst](#)]

Kranenburg van GD, Brink van den RHS, Mulder WG, Diekman WJ, Pijnenborg GHM, Mulder CL. (2019). Clinical effects and treatment outcomes of long-term compulsory in-patient treatment of treatment-resistant patients with severe mental illness and substance-use disorder. *BMC psychiatry*, 19: 270. [[Volledige tekst](#)]

Krieke van der L, Bartels-Velthuis AA, Sytema S, Genetic Risk and Outcome of Psychosis Investigators. (2019). Personal Recovery Among Service Users Compared With Siblings and a Control Group: A Critical Note on Recovery Assessment. *Psychiatric services*, 70: 1123-1129. [[Volledige tekst](#)]

- Lamers F, Milaneschi Y, Smit JH, Schoevers RA, Wittenberg G, Penninx BWJH. (2019). Longitudinal Association Between Depression and Inflammatory Markers: Results From the Netherlands Study of Depression and Anxiety. *Biological psychiatry*, 85: 826-837. [\[Volledige tekst\]](#)
- Looijmans A, Jorg F, Bruggeman R, Schoevers RA, Corpeleijn E. (2019). Multimodal lifestyle intervention using a web-based tool to improve cardiometabolic health in patients with serious mental illness: results of a cluster randomized controlled trial (LION). *BMC psychiatry*, 19: 339-019-2310-5. [\[Volledige tekst\]](#)
- Maijer K, Hayward M, Fernyhough C, Calkins ME, Debbane M, Jardri R, Kelleher I, Raballo A, Rammou A, Scott JG, Shinn AK, Steenhuis LA, Wolf DH, Bartels-Velthuis AA. (2019). Hallucinations in Children and Adolescents: An Updated Review and Practical Recommendations for Clinicians. *Schizophrenia bulletin*, 45: S5-S23. [\[Volledige tekst\]](#)
- Maijer K, Steenhuis LA, Lotgering R, Palmen SJMC, Sommer IEC, Bartels-Velthuis AA. (2019). Clinical significance of auditory hallucinations in youth: Comparison between a general population and a help-seeking sample. *Schizophrenia research*, 204: 460-461. [\[Volledige tekst\]](#)
- Malda A, Boonstra N, Barf H, Jong de S, Aleman A, Addington J, Pruessner M, Nieman D, Haan de L, Morrison A, Riecher-Rossler A, Studerus E, Ruhrmann S, Schultze-Lutter F, An SK, Koike S, Kasai K, Nelson B, McGorry P, Wood S, Lin A, Yung AY, Kotlicka-Antczak M, Armando M, Vicari S, Katsura M, Matsumoto K, Durston S, Ziermans T, Wunderink L, Ising H, Gaag van der M, Fusar-Poli P, Pijnenborg GHM. (2019). Individualized Prediction of Transition to Psychosis in 1,676 Individuals at Clinical High Risk: Development and Validation of a Multivariable Prediction Model Based on Individual Patient Data Meta-Analysis. *Frontiers in psychiatry*, 10: 345. [\[Volledige tekst\]](#)
- Mansueto G, Schruers K, Cosci F, Os van J, GROUP Investigators. (2019). Childhood adversities and psychotic symptoms: The potential mediating or moderating role of neurocognition and social cognition. *Schizophrenia research*, 206: 183-189. [\[Volledige tekst\]](#)
- Meer van der L, Wunderink C. (2019). Contemporary approaches in mental health rehabilitation. *Epidemiology and psychiatric sciences*, 28: 9-14. [\[Volledige tekst\]](#)

- Moeijes J, Busschbach van JT, Bosscher RJ, Twisk JWR. (2019). Sports participation and health-related quality of life: a longitudinal observational study in children. *Quality of Life Research*, 28: 2453-2469. [\[Volledige tekst\]](#)
- Moeijes J, Busschbach van JT, Lockhart KL, Bosscher RJ, Twisk JWR. (2019). Characteristics of sports participation and psychosocial health in children: Results of a cross-sectional study. *European journal of sport science*, 19: 365-374. [\[Volledige tekst\]](#)
- Moeijes J, Busschbach van JT, Wieringa TH, Kone J, Bosscher RJ, Twisk JWR. (2019). Sports participation and health-related quality of life in children: results of a cross-sectional study. *Health and quality of life outcomes*, 17: 64. [\[Volledige tekst\]](#)
- Mulder PA, Huisman S, Landlust AM, Moss J, SMC1A Consortium, Piening S, Hennekam RC, Balkom van IDC. (2019). Development, behaviour and autism in individuals with SMC1A variants. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 60: 305-313. [\[Volledige tekst\]](#)
- Nijman SA, Veling W, Greaves-Lord K, Vermeer RR, Vos M, Zandee CER, Zandstra DC, Geraets CNW, Pijnenborg GHM. (2019). Dynamic Interactive Social Cognition Training in Virtual Reality (DiSCoVR) for social cognition and social functioning in people with a psychotic disorder: study protocol for a multicenter randomized controlled trial. *BMC psychiatry*, 19: 272. [\[Volledige tekst\]](#)
- Ommen van MM, Laar van T, Cornelissen FW, Bruggeman R. (2019). Visual hallucinations in psychosis. *Psychiatry research*, 280: 112517. [\[Volledige tekst\]](#)
- Oude Voshaar RC, Dhondt TDF, Fluiters M, Naarding P, Wassink S, Smeets MMJ, Pelzers LPRM, Lugtenburg A, Veenstra M, Marijnissen RM, Hendriks GJ, Verlinde LA, Schoevers RA, Brink van den RHS. (2019). Study design of the Routine Outcome Monitoring for Geriatric Psychiatry & Science (ROM-GPS) project; a cohort study of older patients with affective disorders referred for specialised geriatric mental health care. *BMC psychiatry*, 19: 182. [\[Volledige tekst\]](#)
- Paetsch A, Os van TWDP, Troquete NAC, Brink van den RHS. (2019). Single-item predictive validity of the Short-Term Assessment of Risk and Treatability

(START) for violent behaviour in outpatient forensic psychiatry. *Journal of Forensic Psychiatry and Psychology*, 30: 630-641. [\[Volledige tekst\]](#)

Pijnenborg GHM, Vos de AE, Timmerman ME, Gaag van der M, Sportel BE, Arends J, Koopmans EM, Meer van der L, Aleman A. (2019). Social cognitive group treatment for impaired insight in psychosis: A multicenter randomized controlled trial. *Schizophrenia Research*, 206: 362-369. [\[Volledige tekst\]](#)

Potijk MR, Drost LM, Havinga PJ, Hartman CA, Schoevers RA. (2019). "...and How Are the Kids?" Psychoeducation for Adult Patients With Depressive and/or Anxiety Disorders: A Pilot Study. *Frontiers in psychiatry*, 10: 4. [\[Volledige tekst\]](#)

Pries LK, Lage-Castellanos A, Delespaul P, Kenis G, Luyckx JJ, Lin BD, Richards AL, Akdede B, Binbay T, Altinyazar V, Yalincetin B, Gumus-Akay G, Cihan B, Soygur H, Ulas H, Cankurtaran ES, Kaymak SU, Mihaljevic MM, Petrovic SA, Mirjanic T, Bernardo M, Cabrera B, Bobes J, Saiz PA, Garcia-Portilla MP, Sanjuan J, Aguilar EJ, Santos JL, Jimenez-Lopez E, Arrojo M, Carracedo A, Lopez G, Gonzalez-Penas J, Parellada M, Maric NP, Atbasoglu C, Uçok A, Alptekin K, Saka MC, Genetic Risk and Outcome of Psychosis (GROUP) investigators, Arango C, O'Donovan M, Rutten BPF, Os van J, Guloksuz S. (2019). Estimating Exposome Score for Schizophrenia Using Predictive Modeling Approach in Two Independent Samples: The Results From the EUGEI Study. *Schizophrenia bulletin*, 45: 960-965. [\[Volledige tekst\]](#)

Rees E, Carrera N, Morgan J, Hambridge K, Escott-Price V, Pocklington AJ, Richards AL, Pardinas AF, GROUP Investigators, McDonald C, Donohoe G, Morris DW, Kenny E, Kelleher E, Gill M, Corvin A, Kirov G, Walters JTR, Holmans P, Owen MJ, O'Donovan MC. (2019). Targeted Sequencing of 10,198 Samples Confirms Abnormalities in Neuronal Activity and Implicates Voltage-Gated Sodium Channels in Schizophrenia Pathogenesis. *Biological psychiatry*, 85: 554-562. [\[Volledige tekst\]](#)

Renkema TC, Haan de L, Schirmbeck F, GROUP Investigators. (2019). Childhood trauma and coping in patients with psychotic disorders and obsessive-compulsive symptoms and in un-affected siblings. *Child abuse & neglect*, 99: 104243. [\[Volledige tekst\]](#)

Rooijen van G, Rooijen van M, Maat A, Vermeulen JM, Meijer CJ, Ruhe HG, Haan de L, GROUP investigators, Genetic Risk and Outcome of Psychosis

investigators:, Alizadeh BZ, Bartels-Velthuis AA, Beveren van NJ, Bruggeman R, Cahn W, Delespaul P, Myin-Germeys I, Kahn RS, Schirmbeck F, Simons CJP, Amelsvoort van T, Haren van NE, Os van J, Winkel van R. (2019). Longitudinal evidence for a relation between depressive symptoms and quality of life in schizophrenia using structural equation modeling. *Schizophrenia research*, 208: 82-89. [\[Volledige tekst\]](#)

Rozing MP, Veerhuis R, Westendorp RGJ, Eikelenboom P, Stek M, Marijnissen RM, Oude Voshaar RC, Comijs HC, Exel van E. (2019). Inflammation in older subjects with early- and late-onset depression in the NESDO study: a cross-sectional and longitudinal case-only design. *Psychoneuroendocrinology*, 99: 20-27. [\[Volledige tekst\]](#)

Sanches SA, Swildens WE, Busschbach van JT, Weeghel van J. (2019). Identifying social participation subgroups of individuals with severe mental illnesses: a latent class analysis. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*, 54: 1067-1077. [\[Volledige tekst\]](#)

Schalbroeck R, Termorshuizen F, Visser E, Amelsvoort van T, Selten JP. (2019). Risk of non-affective psychotic disorder or bipolar disorder in autism spectrum disorder: a longitudinal register-based study in the Netherlands. *Psychological medicine*, 49: 2543-2550. [\[Volledige tekst\]](#)

Scheewe TW, Jorg F, Takken T, Deenik J, Vancampfort D, Backx FJG, Cahn W. (2019). Low Physical Activity and Cardiorespiratory Fitness in People With Schizophrenia: A Comparison With Matched Healthy Controls and Associations With Mental and Physical Health. *Frontiers in psychiatry*, 10: 87. [\[Volledige tekst\]](#)

Scheffers M, Duijn van MAJ, Beldman M, Bosscher RJ, Busschbach van JT, Schoevers RA. (2019). Body attitude, body satisfaction and body awareness in a clinical group of depressed patients: An observational study on the associations with depression severity and the influence of treatment. *Journal of affective disorders*, 242: 22-28. [\[Volledige tekst\]](#)

Servaas MN, Kos C, Gravel N, Renken RJ, Marsman JC, Tol van MJ, Aleman A. (2019). Rigidity in Motor Behavior and Brain Functioning in Patients With Schizophrenia and High Levels of Apathy. *Schizophrenia bulletin*, 45: 542-551. [\[Volledige tekst\]](#)

Sikkens D, Riemersma-Van der Lek RF, Meesters Y, Schoevers RA, Haarman BCM. (2019). Combined sleep deprivation and light therapy: Clinical treatment outcomes in patients with complex unipolar and bipolar depression. *Journal of affective disorders*, 246: 727-730. [\[Volledige tekst\]](#)

Simoons M, Mulder H, Doornbos B, Raats PCC, Bruggeman R, Cath DC, Schoevers RA, Ruhe HG, Roon van EN. (2019). Metabolic Syndrome at an Outpatient Clinic for Bipolar Disorders: A Case for Systematic Somatic Monitoring. *Psychiatric services*, 70: 143-146. [\[Volledige tekst\]](#)

Simoons M, Ruhe HG, Roon van EN, Schoevers RA, Bruggeman R, Cath DC, Muis D, Arends J, Doornbos B, Mulder H. (2019). Design and methods of the 'monitoring outcomes of psychiatric pharmacotherapy' (MOPHAR) monitoring program - a study protocol. *BMC health services research*, 19: 125. [\[Volledige tekst\]](#)

Slofstra C, Booij SH, Hoenders HJR, Castelein S. (2019). Redefining Therapeutic Outcomes of Depression Treatment. *Journal for Person-Oriented Research*, 5: 115-122. [\[Volledige tekst\]](#)

Smit MJ, Scheffers M, Emck C, Busschbach van JT, Beek PJ. (2019). Clinical characteristics of individuals with intellectual disability who have experienced sexual abuse. An overview of the literature. *Research in developmental disabilities*, 95: 103513. [\[Volledige tekst\]](#)

Smith-Apeldoorn SY, Veraart JKE, Kamphuis J, Asselt van ADI, Touw DJ, Rot aan het M, Schoevers RA. (2019). Oral esketamine for treatment-resistant depression: rationale and design of a randomized controlled trial. *BMC psychiatry*, 19: 375. [\[Volledige tekst\]](#)

Steenhuis LA, Pijnenborg GHM, Os van J, Aleman A, Nauta MH, Bartels-Velthuis AA. (2019). Childhood theory of mind does not predict psychotic experiences and social functioning in a general population sample of adolescents. *PloS one*, 14: e0213165. [\[Volledige tekst\]](#)

Steenhuis LA, Pijnenborg GHM, Visser E, Willige van de G, Beilen van M, Nauta MH, Aleman A, Bartels-Velthuis AA. (2019). The development, validity, and reliability of the auditory vocal hallucination rating scale questionnaire (AVHRS-Q). *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*, 54: 927-935. [\[Volledige tekst\]](#)

Stiekema APM, Islam MA, Liemburg EJ, Castelein S, Heuvel van den ER, Weeghel van J, Aleman A, Bruggeman R, Meer van der L, GROUP investigators, Alizadeh BZ, Bartels-Velthuis AA, Beveren van NJ, Bruggeman R, Cahn W, Haan de L, Delespaul P, Meijer CJ, Myin-Germeys I, Kahn RS, Schirmbeck F, Simons CJP, Haren van NEM, Os van J, Winkel van R. (2019). Corrigendum to "Long-term course of negative symptom subdomains and relationship with outcome in patients with a psychotic disorder" [Schizophr. Res. 193 (2018) 173-181]. Schizophrenia research, 204: 462-463. [[Volledige tekst](#)]

Stouwe van der ECD, Busschbach van JT, Opmeer EM, Vries de B, Marsman JC, Aleman A, Pijnenborg GHM. (2019). Neural correlates of victimization in psychosis: differences in brain response to angry faces. NPJ schizophrenia, 5: 14-019-0082-z. [[Volledige tekst](#)]

Stouwe van der ECD, Groenewold NA, Bos EH, Jonge de P, Wichers M, Booij SH. (2019). How to assess negative affective reactivity to daily life stress in depressed and nondepressed individuals? Psychiatry research, 279: 259-266. [[Volledige tekst](#)]

Swets M, Dijk van FA, Schirmbeck F, Peen J, Haan de L, Alizadeh BZ, Amelvoort van T, Bartels-Velthuis AA, Beveren van NJ, Bruggeman R, Cahn W, Delespaul P, Luykx JJ, Myin-Germeys I, Kahn RS, Simons CJP, Haren van NE, Os van J, Winkel van R. (2019). Patterns of obsessive-compulsive symptoms and social functioning in schizophrenia; a replication study. Psychiatry research, 271: 421-427. [[Volledige tekst](#)]

Swets M, Schirmbeck F, Dekker J, Haan de L, Genetic Risk and Outcome of Psychosis (GROUP) Investigators. (2019). Longitudinal association between motor and obsessive compulsive symptoms in patients with psychosis and their unaffected siblings. European archives of psychiatry and clinical neuroscience, 269: 257-268. [[Volledige tekst](#)]

Thorsen AL, Wit de SJ, Vries de FE, Cath DC, Veltman DJ, Werf van der YD, Mataix-Cols D, Hansen B, Kvale G, Heuvel van den OA. (2019). Emotion Regulation in Obsessive-Compulsive Disorder, Unaffected Siblings, and Unrelated Healthy Control Participants. Biological Psychiatry: Cognitive Neuroscience and Neuroimaging, 4: 352-360. [[Volledige tekst](#)]

Tjaden CD, Mulder CL, Weeghel van J, Delespaul P, Keet R, Castelein S, Boumans J, Leeman E, Malm U, Kroon H. (2019). The resource group method in severe mental illness: study protocol for a randomized controlled trial and

a qualitative multiple case study. International journal of mental health systems, 13: 15. [\[Volledige tekst\]](#)

Veling W, Burns JK, Makhathini EM, Mtshemla S, Nene S, Shabalala S, Mbatha N, Tomita A, Baumgartner J, Susser I, Hoek HW, Susser E. (2019). Identification of patients with recent-onset psychosis in KwaZulu Natal, South Africa: a pilot study with traditional health practitioners and diagnostic instruments. Social psychiatry and psychiatric epidemiology, 54: 303-312. [\[Volledige tekst\]](#)

Vermeulen J, Schirmbeck F, Blankers M, Tricht van M, Brink van den W, Haan de L, Genetic Risk and Outcome of Psychosis (GROUP) investigators. (2019). Smoking, symptoms, and quality of life in patients with psychosis, siblings, and healthy controls: a prospective, longitudinal cohort study. Lancet Psychiatry, 6: 25-34. [\[Volledige tekst\]](#)

Vogel JS, Gaag van der M, Slofstra C, Knegtering H, Bruins J, Castelein S. (2019). The effect of mind-body and aerobic exercise on negative symptoms in schizophrenia: A meta-analysis. Psychiatry research, 279: 295-305. [\[Volledige tekst\]](#)

Vogel JS, Swart M, Slade M, Bruins J, Gaag van der M, Castelein S. (2019). Peer support and skills training through an eating club for people with psychotic disorders: A feasibility study. Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry, 64: 80-86. [\[Volledige tekst\]](#)

Vries de B, Busschbach van JT, Stouwe van der ECD, Aleman A, Dijk van JJM, Lysaker PH, Arends J, Nijman SA, Pijnenborg GHM. (2019). Prevalence Rate and Risk Factors of Victimization in Adult Patients With a Psychotic Disorder: A Systematic Review and Meta-analysis. Schizophrenia bulletin, 45: 114-126. [\[Volledige tekst\]](#)

Vries de B, Pijnenborg GHM, Stouwe van der ECD, Visser E, Jong de S, Pharmacotherapy and outcome survey (PHAMOUS)-investigators, Bartels-Velthuis AA, Bruggeman R, Castelein S, Jorg F, Veling W, Aleman A, Busschbach van JT. (2019). "Please tell me what happened": A descriptive study on prevalence, disclosure and characteristics of victimization in people with a psychotic disorder. PloS one, 14: e0219056. [\[Volledige tekst\]](#)

Vries de FE, Wit de SJ, Heuvel van den OA, Veltman DJ, Cath DC, Balkom van AJLM, Werf van der YD. (2019). Cognitive control networks in OCD: A

resting-state connectivity study in unmedicated patients with obsessive-compulsive disorder and their unaffected relatives. *World Journal of Biological Psychiatry*, 20: 230-242. [\[Volledige tekst\]](#)

Vukadin M, Schaafsma FG, Vlaar SJ, Busschbach van JT, Ven van de PM, Michon HWC, Anema JR. (2019). Work Motivation and Employment Outcomes in People with Severe Mental Illness. *Journal of Occupational Rehabilitation*, 29: 803-809. [\[Volledige tekst\]](#)

Wit de AE, Giltay EJ, Boer de MK, Bosker FJ, Mast van der RC, Comijs HC, Oude Voshaar RC, Schoevers RA. (2019). Associations between testosterone and metabolic syndrome in depressed and non-depressed older men and women. *International journal of geriatric psychiatry*, 34: 463-471. [\[Volledige tekst\]](#)

Xu P, Klaasen NG, Opmeer EM, Pijnenborg GHM, Tol van MJ, Liemburg EJ, Aleman A. (2019). Intrinsic mesocorticolimbic connectivity is negatively associated with social amotivation in people with schizophrenia. *Schizophrenia research*, 208: 353-359. [\[Volledige tekst\]](#)

Yang C, Wardenaar KJ, Bosker FJ, Li J, Schoevers RA. (2019). Inflammatory markers and treatment outcome in treatment resistant depression: A systematic review. *Journal of affective disorders*, 257: 640-649. [\[Volledige tekst\]](#)

Yu D, Sul JH, Tsetsos F, Nawaz MS, Huang AY, Zelaya I, Illmann C, Osiecki L, Darrow SM, Hirschtritt ME, Greenberg E, Muller-Vahl KR, Stuhmann M, Dion Y, Rouleau G, Aschauer H, Stamenkovic M, Schlogelhofer M, Sandor P, Barr CL, Grados M, Singer HS, Nothen MM, Hebebrand J, Hinney A, King RA, Fernandez TV, Barta C, Tarnok Z, Nagy P, Depienne C, Worbe Y, Hartmann A, Budman CL, Rizzo R, Lyon GJ, McMahon WM, Batterson JR, Cath DC, Malaty IA, Okun MS, Berlin C, Woods DW, Lee PC, Jankovic J, Robertson MM, Gilbert DL, Brown LW, Coffey BJ, Dietrich A, Hoekstra PJ, Kuperman S, Zinner SH, Luethvigsson P, Saemundsen E, Thorarensen O, Atzmon G, Barzilai N, Wagner M, Moessner R, Ophoff R, Pato CN, Pato MT, Knowles JA, Roffman JL, Smoller JW, Buckner RL, Willsey AJ, Tischfield JA, Heiman GA, Stefansson H, Stefansson K, Posthuma D, Cox NJ, Pauls DL, Freimer NB, Neale BM, Davis LK, Paschou P, Coppola G, Mathews CA, Scharf JM, Tourette Association of America International Consortium for Genetics, the Gilles de la Tourette GWAS Replication Initiative, the Tourette International Collaborative Genetics Study, and the Psychiatric Genomics Consortium Tourette Syndrome Working Group. (2019).

Interrogating the Genetic Determinants of Tourette's Syndrome and Other Tic Disorders Through Genome-Wide Association Studies. *American Journal of Psychiatry*, 176: 217-227. [\[Volledige tekst\]](#)

Zai G, Barta C, Cath D, Eapen V, Geller D, Grunblatt E. (2019). New insights and perspectives on the genetics of obsessive-compulsive disorder. *Psychiatric genetics*, 29: 142-151. [\[Volledige tekst\]](#)

Nederlandse tijdschriften

Boerhout C, Busschbach van JT, Voskamp M, Troquete NAC, Swart M, Hoek HW. (2019). Aggression regulation in eating disorders: evidence for a brief body and movement oriented intervention. *Tijdschrift voor Psychiatrie*, 61: 572-581.

Braam AW, Hoenders HJR, Steen A. (2019). Zingeving als term in psychische hulpverlening: benaderingen vanuit de humanistiek. *Psyche en Geloof*, 30: 267-276.

Chrispijn M, Mulder H. (2019). Monitoring van bijwerkingen bij gebruik van stemmingsstabilisatoren. *Psyfar*, 4: 9-16.

Ende van der PC. (2019). Hulp die wél helpt voor ouders met psychische problemen. *Ouderschapskennis*, .

Hooijer A, Sizoo BB. (2019). Autisme en suïcidaliteit in de volwassenheid. *GGzet Wetenschappelijk*, 23: 27-31.

Jonker T, Bais L, Wadman H, Huiting M, Jong de J, Luppés A, Setten van E, Meer van der L. (2019). Project 'Dit Ben Ik'. Een bijzonder proces om mensen te ondersteunen in persoonlijk herstel. *Participatie en Herstel*, 4: 22-31.

Jorg F, Raven D, Visser E, Oldehinkel T. (2019). Gebruik van gespecialiseerde GGZ door jongeren met en zonder psychiatrische diagnose(s) 1. *GGzet Wetenschappelijk*, 23: 34-44.

Knegtering R, Castelein S. (2019). Suïcide bij psychotische aandoeningen. *GGzet Wetenschappelijk*, 23: 21-26.

- Kos C, Knegtering H. (2019). Apathie: een veelvoorkomend, maar weinig herkend probleem. Nurse Academy O&T, 47: 52-57.
- Moolen van der A, Knegtering R. (2019). Psycho-educatie. GGzet Wetenschappelijk, 23: 60-75.
- Roebroek LO, Bruins J, Knegtering H, Bruggeman R, Delespaul PH, Castelein S. (2019). Decision aid for the treatment of psychotic illness: development of TReatment E-AssisT (TREAT). Tijdschrift voor Psychiatrie, 61: 92-96.
- Simoons M. (2019). Somatische screening van patiënten met stemmingsstoornissen en angststoornissen. Systematische monitoring en medicatiegebruik in de psychiatrie met MOPHAR. GGzet Wetenschappelijk, 23: 76-82.
- Sommer IE, Schoevers RA. (2019). Strong genetic correlation between mental disorders. Nederlands Tijdschrift Voor Geneeskunde, 162: D3450.
- Spoelstra SK, Baas CAJ, Dijk N, Knegtering H. (2019). Is polyfarmacie met anti-psychotica toch effectiever dan monotherapie bij schizofrenie . Tijdschrift voor Psychiatrie, 61: 645-655.
- Spoelstra SK, Visser L, Knegtering H. (2019). Cariprazine for acute and maintenance treatment of schizophrenia. Tijdschrift voor Psychiatrie, 61: 702-709.
- Verlinde L, Bonnewyn A. (2019). Oud en het leven moe? Geen doel, geen regie, geen leven. GGzet Wetenschappelijk, 23: 45-60.
- Wichers M, Snippe E, Riese H, Bos FM. (2019). De netwerkbenadering bij depressie: veel noten op de zang of heilige graal? Tijdschrift Voor Gedragstherapie, 52: 53-68.

Hoofdstukken in Engelstalige boeken

Cath DC, Zilhao N, Smit D, Boomsma DI (2019). Family and twin studies of obsessive-compulsive and related disorders. In: Fontenelle L, Yucel M (eds). A Transdiagnostic Approach to Obsessions, Compulsions and Related Phenomena. Cambridge: Cambridge University Press, 19-28 [[Volledige tekst](#)]

Wigman JTW, Vos de S (2019). Time for a change: A more dynamic perspective on psychopathology. In: McGorry P, Hickie IB (eds). Clinical Staging in Psychiatry. Making Diagnosis Work for Research and Treatment. Cambridge University Press, 34-66

Hoofdstukken in Nederlandse boeken

Blijd-Hoogewys E, Haan de E, Griendt van de J, Cath D (2019). Hoofdstuk 13: Behandeling van comorbiditeit. In: Verdellen C, Wertenbroek A, Cath D (eds). Handboek Gilles de la Tourette. Amsterdam: Boom Uitgevers Amsterdam, 239-262 [[Inhoudsopgave](#)]

Castelein S, Knegtering R (2019). Hoofdstuk 24. Suicide bij psychotische aandoeningen. In: Heeringen van K, Portzy G, Beurs de D, Kerkhof A (eds). Handboek Suïcidaal Gedrag. De Tijdstroom, 343-350

Cath D, Blijd-Hoogewys EM, Griendt J (2019). Hoofdstuk 3: Comorbiditeit. In: Verdellen C, Wertenbroek A, Cath D (eds). Handboek Gilles de la Tourette. Amsterdam: Boom Uitgevers Amsterdam, 56-73 [[Inhoudsopgave](#)]

Cath D, Wit de S (2019). Hoofdstuk 14: Obsessieve-compulsieve stoornissen. In: Amelsvoort van T, Bekker M, Mens-Verhulst van J, Olff M (eds). Handboek psychopathologie bij vrouwen en mannen. Amsterdam: Boom Uitgevers Amsterdam, 187-197 [[Inhoudsopgave](#)]

Cath D, Zilhao N (2019). Hoofdstuk 4: Erfelijkheid van GTS. In: Verdellen C, Wertenbroek A, Cath D (eds). Handboek Gilles de la Tourette. Amsterdam: Boom Uitgevers Amsterdam, 74-86 [[Inhoudsopgave](#)]

Griendt van de J, Verdellen C, Cath D (2019). Hoofdstuk 8: Meetinstrumenten. In: Verdellen C, Wertenbroek A, Cath D (eds). Handboek Gilles de la Tourette. Boom Uitgevers Amsterdam, 148-163 [[Inhoudsopgave](#)]

Knegtering H, Bruggeman R (2019). Farmacotherapie (van psychotische stoornissen). In: Cahn W, Mynin-Germeys I, Bruggeman R, Haan de L (eds). Handboek schizofreniespectrum-stoornissen, tweede druk. Amsterdam: Boom Uitgevers Amsterdam, 611-633 [[Inhoudsopgave](#)]

Knegtering H, Bruggeman R (2019). Farmacotherapie in de praktijk. In: Cahn W, Mynin-Germeys I, Bruggeman R, Haan de L (eds). Handboek schizofreniespectrum-stoornissen, tweede druk. Amsterdam: Boom Uitgevers Amsterdam, 633-657 [[Inhoudsopgave](#)]

Knegtering H, Nienhuis F (2019). De differentiaal diagnostiek (van psychotische stoornissen). In: Cahn W, Mynin-Germeys I, Bruggeman R, Haan de L (eds). Handboek schizofreniespectrum-stoornissen, tweede druk. Amsterdam: Boom Uitgevers Amsterdam, 107-127 [[Inhoudsopgave](#)]

Knegtering R, Castelein S (2019). Suicide bij psychotische aandoeningen. In: Heeringen van K, Protzky G, Beurs de D, Kerkhof A (eds). Handboek Suïcidaal gedrag. Tweede, geheel herziene druk. Amsterdam: Boom Uitgevers Amsterdam, 343-351

Moolen van der AEGM, Slooff C, Bruggeman R, Knegtering H (2019). Psycho-educatie. In: Cahn W, Mynin-Germeys IB, R, Haan de L (eds). Handboek schizofreniespectrum-stoornissen, tweede druk. Amsterdam: Boom Uitgevers Amsterdam, 679-799 [[Inhoudsopgave](#)]

Nienhuis F, Knegtering H (2019). Classificatie van psychotische stoornissen. In: Cahn W, Mynin-Germeys I, Bruggeman R, Haan de L (eds). Handboek schizofreniespectrum-stoornissen, tweede druk. Amsterdam: Boom Uitgevers Amsterdam, 75-107 [[Inhoudsopgave](#)]

Verdellen C, Wertenbroek A, Cath D (eds). (2019). Handboek Gilles de la Tourette. In: Anonymous Amsterdam: Boom Uitgevers Amsterdam. [[Inhoudsopgave](#)]

Wertenbroek A, Kleijer M, Rath J, Cath D (2019). Hoofdstuk 12: Medicatie voor tics. In: Verdellen C, Wertenbroek A, Cath D (eds). Handboek Gilles de la Tourette. Amsterdam: Boom Uitgevers Amsterdam, 211-238 [[Inhoudsopgave](#)]

Willemsen M, Cath D (2019). Hoofdstuk 7: Diagnostiek van tic stoornissen. In: Verdellen C, Wertenbroek A, Cath D (eds). Handboek Gilles de la Tourette.

Proefschriften

Groen SPN. (2019). Cultural identity and trauma. Construction of meaning among Afghan and Iraqi refugees under treatment in Dutch mental health care. Universiteit van Amsterdam, [[Volledige tekst](#)]

Slobbe van-Maijer K. (2019). Auditory hallucinations in youth. Occurrence, clinical significance and intervention strategies. Rijksuniversiteit Groningen, [[Volledige tekst](#)]

Steenhuis LA. (2019). Social predictors of psychotic experiences in adolescence. The role of social cognition, social functioning, parenting and religiosity in the emergence and course of adolescent psychotic experiences. Rijksuniversiteit Groningen, [[Volledige tekst](#)]

Stouwe van der ECD. (2019). Victimization in psychosis. A body-oriented and social cognitive approach. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen, [[Volledige tekst](#)]

Verschenen in de RGOc-reeks

Het Rob Giel Onderzoekcentrum brengt een eigen uitgavenreeks uit. Hiertoe is een redactieraad benoemd, bestaande uit dr. R.H.S. van den Brink (voorzitter), mw. dr.

A.A. Bartels en mw. M. Messchendorp (secretaris). Onderzoeksrapporten, meetinstrumenten, proefschriften, etc. die aansluiten bij de doelstellingen en kwaliteitscriteria van het RGOc kunnen in deze reeks worden gepubliceerd.

In 2019 zijn geen nieuwe publicaties in de RGOc reeks uitgebracht.

De eerder in de RGOc-reeks verschenen uitgaven vindt u op de [website van het RGOc](#).

Colofon

Eindredactie

Martha Messchendorp, Berta Oosterloo en Richard Bruggeman

Vormgeving

Omslag: Klaas van Slooten, Paterswolde

Binnenwerk: Martha Messchendorp / Berta Oosterloo

Fotografie

p. 5 Martha Messchendorp (foto stuurgroep)

p. 21 GGZ Drenthe (foto Daniëlle Cath)

p. 27 Martha Messchendorp (foto's bij RGOc symposium)

p. 28 De Bascule (foto promotie Kim Maier)

Rob Giel Onderzoekcentrum

Universitair Centrum Psychiatrie, locatie Triadegebouw (ingang 24), 1e verdieping, K-vleugel
Universitair Medisch Centrum Groningen (HPC CC72) Postbus 30.001
9700 RB Groningen

Telefoon: 050 361 20 79

Fax: 050 361 97 22

E-mail: info@rgoc.nl Website: www.rgoc.nl

Het Rob Giel Onderzoekcentrum is een samenwerkingsverband tussen Lentis, GGZ Friesland, GGZ Drenthe, Dimence Groep, Mediant en het Universitair Centrum Psychiatrie van het Universitair Medisch Centrum Groningen.

RGOC